

Europe 2031

Co pro nás znamená, když selžeme v AI

Autoři: Daan Juijn, Stan van Baarsen, Judith Dada, Maximilian Negele, Lily Stelling, Philip Fox, Alex Petropoulos a Michiel Bakker.

Copywriting a redakce: Tom Chivers.

Europe 2031

Současný vývoj v oblasti umělé inteligence si žádá tu nejambicióznější politickou agendu v dějinách poválečné Evropy. Pokud k ní nepřistoupíme ihned, Evropa přijde o možnost rozhodovat o své vlastní budoucnosti. Skončíme ekonomicky i politicky na vedlejší koleji, nebudeme schopni bránit své hodnoty, financovat své sociální systémy, čelit zásadním rizikům a uchránit Unii před rozpadem.

Březen 2031 – Washington, D.C.

Caroline si studenou vodou opláchne obličej a pohlédne na sebe do zrcadla. Třesou se jí ruce. Křečovitě se chytne okraje umyvadla a čeká, až to odezní. Malým oknem vysoko ve zdi zahlédne pruh jasné oblohy nad Washingtonem.

Na druhém konci chodby právě teď šest lidí rozhoduje o osudu evropského kontinentu. Budou mít její slova nějaký dopad?

Caroline tuší, že ne.

Tento scénář popisuje hrozící ústup Evropy do pozadí světového dění – jak ho urychluje AI a co ještě můžeme udělat pro zvrácení vývoje.

Děj sledujeme očima dvou fiktivních postav – Caroline Dubois je francouzská expertka na tvorbu politik působící v Bruselu, Christian Vogt je německý zakladatel AI startupu, jenž čerstvě přesídlil do Silicon Valley. I když jde o smyšlené protagonisty, popisované události vycházejí z aktuálního dění a mají představovat realistický vývoj.

Chceme-li však pochopit, proč Evropě hrozí selhání tváří v tvář blížící se AI revoluci, musíme se vrátit už do začátku roku 2025 – tenhle příběh je už totiž v plném proudu.

Leden 2025 – Hledejte (v hlubinách DeepSeeku), a naleznete

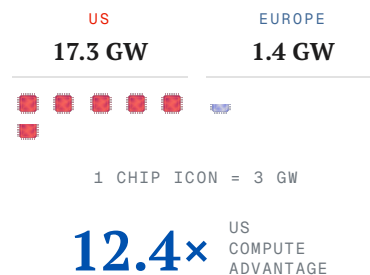
V kanceláři Caroline Dubois je rušno. Dnes dopoledne vydala čínská firma DeepSeek nový model AI s názvem R1. Je levný a výkonný – a přestože se na jeho vývoji nepodílela ani jedna evropská firma, v Bruselu to vě.

Na Generálním ředitelství pro obchod a hospodářskou bezpečnost (DG TRADE) – úseku Evropské komise, který řeší například cla a vývozní kontroly – se Caroline specializuje na digitální technologie. Je jí osmadvacet, působí tu už tři roky a má pocit, že si postupně získává respekt kolegů i nadřízených. Ale na rozdíl od nich má velké obavy o budoucnost Evropy a novinka od DeepSeeku jí na klidu rozhodně nepřidává. Zrovna nedávno navštívila Silicon Valley. Od Bruselu ho dělí 9 000 kilometrů, ale pocitově je to ještě dál. O tom, že umělá inteligence zažehla novou průmyslovou revoluci, se v Kalifornii vůbec nediskutuje; v kancelářích Evropské komise ovšem tahle představa hraničí se sci-fi.

Její kolegové se z úspěchu R1 radují – berou ho totiž jako jasný důkaz, že k natrénování nejpokročilejších AI modelů nejsou potřeba prostředky technologických gigantů ze Silicon Valley. Tvůrci evropských politik se upínají k myšlence, že na Američany lze vyzrát, že stačí být „malí, ale šikovní“, že se dá uspět i bez stovek miliard dolarů, které se hrnou do opulentních amerických datacenter a mohutných trénovacích běhů AI modelů.

Ta myšlenka dává smysl. DeepSeek údajně vyvinul R1 za zlomek nákladů ve srovnání s ChatGPT od OpenAI nebo Claudem od Anthropicu, ale podle všeho se zatím zdá, že je skoro stejně výkonný. Dokonce má i schopnost „uvažování“, kterou teď začaly zavádět americké modely: model rozepisuje svůj myšlenkový postup do pomyslného virtuálního zápisníku. Navíc jeho váhy (matematické hodnoty, jež tvoří samotné jádro modelu) jsou volně přístupné, takzvané open-weights. Model tak může kdokoli provozovat na vlastní infrastruktuře, aniž by byl závislý na technologiích z USA.

Ačkoliv optimistická nálada v Bruselu působí na Caroline vcelku povzbudivě, ke všeobecnému nadšení se zatím nepřidává. Pozorně naslouchá i opatrnějším reakcím, podle nichž podobná skoková zefektivnění nejsou zas taková rarita – Anthropic, Google DeepMind nebo OpenAI jich dosahují neustále. V DeepSeeku sice pracují špičkoví vězkumníci a firma nasadila rychlé tempo, ale brzy narazí na limity

výpočetního výkonu. Číně jednoduše chybí potřebný „compute“ k trénování modelů už od té doby, co Amerika omezila vývoz nejmodernějších čipů pro AI, které si Číňané nedokážou vyrábět sami. Skeptici proto upozorňují, že zvyšování efektivity je mnohem jednodušší, když vám s tím pomáhá obrovský výpočetní výkon. Vždyť i sám šéf DeepSeeku přiznává, že největší překážku pro ně představuje americké exportní embargo na čipy.

V Silicon Valley si proto z R1 nedělají příliš těžkou hlavu a „hyperscaleři“ pokračují ve svých masivních investicích do AI. Jen pár dní po R1 vydává OpenAI své o3-mini – ještě kvalitnější model, který je jasným signálem, že pokrok v USA rozhodně nezpomaluje.

V Bruselu však o3 nevzbudí větší pozornost. Jinak by totiž bylo nutné si přiznat, že překotný vývoj AI dál zrychluje – a že ho dál táhnou velké americké firmy v čele s lidmi, kterým se nedá věřit.

Caroline váhá, ke které straně se přiklonit. V Kalifornii byla před třemi týdny a pořád jí leží v hlavě, co tam viděla.

Přespávala u Christiana Vogta, kamaráda ze zahraničního studijního pobytu na Berkeley, kam před pěti lety oba vyrazili z předních evropských univerzit – ona z pařížských „Sciences Po“ a on z mnichovské TUM. Když Caroline před třemi lety nastupovala do Komise, Christian se přestěhoval do San Franciska a založil tam firmu zaměřenou na generování obrazu a videa. Jeho AI startup byl pořád v plenkách, ale nedávno už dokončil investiční kolo série A a Christian, jako společenský typ, se teď znal *úplně s každým*.

Celá ta návštěva ji pěkně vyvedla z míry. Pracovní nasazení Christianova týmu bylo šílené – pracovali sedmdesát až osmdesát hodin týdně a běžně se přespávalo v kanceláři. A když ji Christian vzal na večeři k jinému podnikateli v Hayes Valley, konverzace u stolu jí připadaly skoro nesrozumitelné; ne kvůli technickým detailům, ale kvůli tomu hlubokému přesvědčení všech přítomných, že se svět už brzy radikálně změní. „Podle mě do ledna 2026 bude většinu mého kódu psát Claude,“ pronesl jeden z hostů naprosto věcným tónem. Hostitel zase poznamenal, že už přestal nabírat juniorní programátory, protože základní kódování už brzy zvládne lépe ChatGPT. A někdo jiný se pak letmo zmínil, že AGI – obecná umělá inteligence, tedy taková, co většinu úkolů zvládne lépe než jakýkoli člověk – nás podle něj čeká nejspíš už za dva či tři roky. Caroline se jich tehdy

zeptala, co by to znamenalo pro Evropu, které konkurenceschopný sektor AI chybí. Jenže Evropu nikdo z přítomných nebral moc v úvahu, snad jediné jako přítěž z hlediska regulací.

Cestou z večere v robotaxíku Waymo se Caroline Christianovi svěřila, že ji celá ta návštěva dost vykojila. Christian se zasmál a ujistil ji, že po pár měsících v Silicon Valley by i ona začala „cítit AGI ve vzduchu“. Caroline běželo hlavou, jestli Christian a jeho známí nežijí v nějaké podivné bublině, nebo dokonce v sektě, anebo jestli ona nežije ve světě, co už se pomalu ztrácí v minulosti.

Po návratu do Bruselu uvažovala, že by o těch zážitcích řekla svému nadřízenému, ale připadalo jí to jako nepřenositelná zkušenost. Lidé, s nimiž v Americe mluvila, byli jedni z nejchytřejších, co kdy poznala. Působili klidně, páliho jim to a zjevně byli v obraze. Così ji nutilo brát jejich výroky naprosto vážně a přesvědčit o tom i ostatní. Jenomže na druhé straně planety, v zasedačce na Komisi, by ty výroky zněly jako čiré šílenství. A tak neřekla nikomu nic.

Den po zveřejnění R1 jí zabzučí telefon. Píše Christian.

Christian: ok takže v bruselu se ted placate po zadech kvuli deepseeku???

Caroline: Podle mého šéfa je to důkaz, že to můžeme ještě dohnat...

Christian: lol

Christian: je to dukaz akorat toho ze uvazujici modely fungujou a cina je dokaze postavit

Christian: navíc o3-mini je lepsi a o tom nikdo nemluvi

Christian: at tvuj sef zaleti do SF

Caroline: Kéž by.

Odloží telefon. Není si jistá, jestli má Christian pravdu ani jestli se mýlí. Varovné hlasy ohledně R1 jí připadají rozumné. Stejně jako ty nadšené.

Únor 2025 – Stačí se zapojit

Tři týdny po R1 pořádá Emmanuel Macron v Paříži „AI Action Summit“.

Celá tato série summitů byla původně zaměřena na bezpečnost a mezinárodní koordinaci; ročník 2023 v Británii se ostatně jmenoval „AI Safety Summit“. Ale ročník 2025 je o něčem jiném. Geopolitická situace se vyostřuje. Rusko postupuje na Ukrajině, Donald Trump je zpátky v Bílém domě sotva dva týdny a už hrozí cly na evropské zboží. Evropa se nyní soustředí na konkurenceschopnost, nikoli na bezpečnost. A načasování je příhodné: DeepSeek očividně dokázal, že stáhnout náskok ostatních je nejen možné, ale snad i poměrně levné. Evropa chce dát najevo, že bere umělou inteligenci vážně.

Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen oznamuje vznik fondu InvestAI ve výši 200 miliard eur, jehož součástí je i iniciativa AI gigatováren s rozpočtem 20 miliard eur na výstavbu čtyř až pěti velkých datacenter pro AI na evropské půdě. Macron prezentuje Francii jako to nejlepší místo v Evropě pro vývoj AI: díky vysoké produkci jaderné energie prý vývojářům stačí jen se prostě zapojit (do zásuvky). Hláškou „Plug, baby, plug“ naráží na Trumpovo těžařské „Drill, baby, drill“.

Po třech letech v Bruselu už ale Caroline umí prohlédnout skrz bombastické cifry z titulků. Těch 200 miliard eur je z velké části jen přebalením již existujících prostředků, a nadto stojí na předpokladu, že evropský průmysl do projektu nalije vlastní finance. Opravdu nových peněz je jen zlomek, a i tahle částka je rozprostřena do pěti let. Zamrazí ji, když to srovnává s investicemi do datacenter oznámených americkými hyperscalery; ty mají v roce 2025 přesáhnout 400 miliard dolarů. Přesto doufá, že celková atmosféra se mění a Evropa se začíná probouzet.

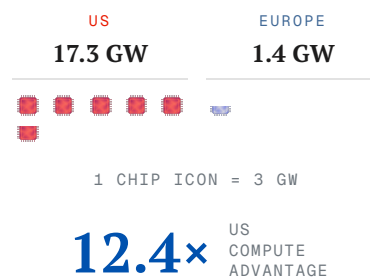
Christian: 200 miliard?

Caroline: Je to spíš přání otcem myšlenky.

Christian: americaní mají skutečný peníze

Christian: v tom texasu už se teď stavi

Christian: jakože přímo teď jsou tam buldozery

Caroline: Já vím.

Christian: jak se brusel tváří na altmana, ellisona a masayoshi sona na jednom podiu s trumpem

Caroline: No, žádné velké nadšení.

Ať už se atmosféra změnila, nebo ne, část té čerstvé pozitivní energie vzápětí uzemňuje americký viceprezident JD Vance, když na summitu pronáší agresivně protievropský projev. Stejný kousek si zopakuje i o dva dny později na Mnichovské bezpečnostní konferenci. Kamery zachycují evropské lídry v publiku, jak se téměř doslova koušou do rtů.

V nadcházejících týdnech dospěje Carolinino vedení k ráznému závěru. Transatlantické vazby jsou prakticky zprůchýzněny. Washingtonu se už nedá věřit – ani v obraně, ani v energetice, a jak teď vidíme, rozhodně ne v technologiích. Novou mantrou se v evropských metropolích stává „suverenita“.

To se lehký řekne, ale hůř udělá. A přinejmenším u AI není vůbec jisté, zda z celého tohoto úsilí nakonec něco vzejde. Ačkoliv lídři dávají najevo, jak jim na nové technologii záleží, Caroline má dojem, že pod povrchem stále převládá jejich stará skepse. Jeden z jejích oblíbených kolegů, chytrý vysoce postavený úředník, u oběda krátce po Vanceových projevech naznačuje, že k fungování AI pravděpodobně žádná obří datacentra nejsou potřeba – a to paradoxně právě proto, že Sam Altman, Larry Ellison a Donald Trump společně na pódiu tvrdí opak. Caroline to vnímá jako zjednodušující, ale pochopitelný postoj: v Bruselu panuje hluboce zakořeněná nedůvěra vůči Trumpovi a elitám ze Silicon Valley. Ale obává se, že když tito lidé tvrdí, že svítí slunce, neznamená to automaticky, že venku je tma.

Srpen 2025 – Bublino, praskni

Evropské nadšení pro AI po Paříži opadá. Po dramatickém summitu přicházejí měsíce pomalého a nezáživného úředničení. Ukazuje se, že vybudovat kontinentální AI ekosystém vyžaduje věci, které samotná prohlášení nevykouzlí – odborníky, kapitál, dodávky energie a také know-how a tah na branku, aby se to celé dalo zkoordinovat. To, že oněch 200 miliard eur existuje z velké části jen na papíře, se už všeobecně ví, a počátečnímu nadšení tak rychle dochází kyslík.

V USA se k žádnému zpomalování neschyluje. Boj o talenty se vyhrocuje: společnost Meta, která mírně ztratila krok s vývojem nejpokročilejších AI modelů, nyní přetahuje konkurenci špičkové výzkumníky a nabízí jim platy, vedle nichž by si i hvězdní fotbalisté připadali jako chudí příbuzní. Mark Zuckerberg dokonce vábí experty tím, že jim osobně vaří polévku. Trumpova administrativa vydává národní strategii pro umělou inteligenci s názvem „Winning the Race“, v níž nástup AI popisuje jako „průmyslovou revoluci, informační revoluci a renesanci – vše v jednom“ a o soupeření s dalšími mocnostmi hovoří jako o „závodě v AI“.

Evropané se ve srovnání s Američany považují za střízlivější, takže tuto rétoriku vnímají jako přepálenou a její šířitele jako nedůvěryhodné. Caroline pravidelně slýchá o „AI bublině“. Její kolegové přece jen už podobné přehánění ze strany technologických vizionářů zažili. „Pamatujete na NFT?“ poznamenává jeden z kolegů. „Ty obrázky opic, za které lidi dávali 50 000 dolarů?“

Christian: tak co, jak se dari recem o bubline

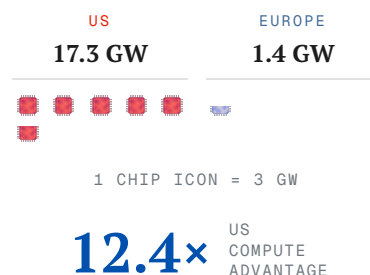
Caroline: Je to všude. Šéf to včera na schůzce řekl třikrát.

Christian: pockej az uvidi jaky ma anthropic trizby

Christian: letos daji 9 mld

Christian: loni to byla asi 1 mld

Christian: to je sakra rozdil!!!!

Caroline: Zmíním se o tom.

Christian: neverim

Opravdu se zmíní. Nikoho tím však moc nevzruší. Někteří kolegové podotýkají, že Anthropic stále ani není ziskový.

S příchodem GPT-5 získává tvrzení o „bublině“ na síle. OpenAI dělá kolem modelu obrovský humbuk: Sam Altman sdílí obrázek Hvězdy smrti ze Star Wars a zaměstnanci mluví o „roce AI agentů“. Široká veřejnost je však samotným modelem spíše zklamaná – jde v podstatě jen o trochu dopilovanější verzi stávajícího modelu o3. Model pořád halucinuje a dělá hloupé chyby.

AI skeptici v Bruselu se znovu plácají po zádech. „Já ti říkal, že AI narazí na strop,“ povídá Caroline její kolega u piva na Place du Luxembourg. Říká to laskavým hlasem. Caroline si za posledních pár měsíců vysloužila na oddělení pověst propagátorky AI, i když sama neví, jestli si takovou nálepku vůbec zaslouží. Zatím si není jistá, jestli se kolegové pletou; sama uznává, že GPT-5 bylo opravdu zklamáním. Třeba tu bublinu Američané fakt jen uměle přifukují. Třeba má Brusel fakt pravdu.

Na druhou stranu někteří odborníci tvrdí, že GPT-5 v zásadě odpovídá tomu, co se dalo čekat v kontextu exponenciálního růstu schopností AI; od vydání o3 přece uplynulo teprve několik měsíců. Jenže evropští AI skeptici nechtějí o podobných argumentech ani slyšet – obzvlášť po tomhle marketingovém přešlapu OpenAI, kdy firma vzbudila přehnaná očekávání, jež pak nedokázala naplnit.

Caroline: Co říkáš na GPT-5?

Christian: to byl fail. měli pod tím názvem vydat o3.

Christian: ale ty schopnosti pod kapotou se pořád posouvaj

Christian: my už pár měsíců jedeme o3 v naší pipeline a je to síla

Do velkých amerických laboratoří stále proudí obrovské investice a závod ve výstavbě datacenter nadále běží, ale peníze jako by létaly sem a tam jako pingpongový míček – Oracle a OpenAI podepisují smlouvu o výpočetním výkonu za 300 miliard dolarů, z nichž většina padne na čipy Nvidia, a Nvidia se na oplátku zavazuje investovat 100 miliard dolarů do OpenAI. V San Franciscu považují tyto dohody za důkaz revolučního charakteru této technologie – stará pravidla už neplatí. V Bruselu zase tyto transakce připomínají swapy úvěrového selhání z roku 2007: jsou komplexní, vzájemně provázané, nestabilní a nejspíš skončí špatně.

Proto když francouzská firma Mistral získává investici 1,7 miliardy eur (přičemž většinu peněz poskytl nizozemský výrobce fotolitografických strojů ASML), oslavuje se to jako velké evropské vítězství, přestože je toto investiční kolo dvacetkrát menší než v případě OpenAI. Kvůli zvěstem o bublině se málokterý Evropan obává, že by vývojáři AI trpěli nedostatkem financí. Pokud AI a ta největší investiční kola jsou jen hype, tak není kam spěchat.

Listopad 2025 – Jako z jiné planety

V listopadu vydává Anthropic model Claude Opus 4.5. Žádné tweety s Hvězdou smrti, žádné odpočty, žádné oficiální eventy. Model je kvalitní, podle většiny ohlasů lepší než GPT-5, ale na poměry roku 2025 nepanuje kolem jeho vydání žádné velké drama.

O to dramatičtější je to, k čemu ho začnou používat uživatelé.

Konečně dochází k průlomů v oblasti autonomních AI agentů, ale vypadá to úplně jinak, než si lidé představovali. Už dříve během jara a léta vydaly přední laboratoře nejružnější AI produkty, které uměly napřímo ovládat váš počítač. Pohybovat myši, vyplňovat webové formuláře nebo se proklikávat rezervacemi. Znělo to dobře, v praxi však tyto nástroje většinou nefungovaly. Spousta lidí proto dospěla k názoru, že AI agenti ještě nejsou zralí pro ostrý provoz.

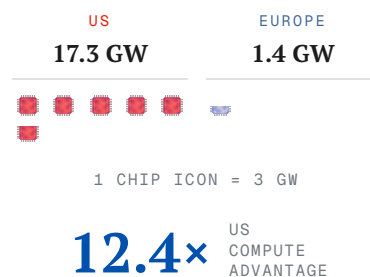
Nyní se však ukazuje, co může opravdu fungovat: agenti píšící programovací kód. Nástroj Claude Code od Anthropic, určený pro příkazový řádek, se v kombinaci s novým modelem Opus 4.5 stává nečekaným hitem roku. Christianův známý měl pravdu: s příchodem ledna už většinu řádků kódu píše AI. Vývojáři si rychle uvědomují, že kód je univerzální rozhraní – pokud umíte psát kód, dokážete cokoli, co zvládne počítač. Potřebujete napsat e-mail? Nechod'te na Gmail; zapněte Claude Code a požádejte o skript. Potřebujete zorganizovat dokumenty? Zapněte Claude Code a požádejte o skript.

V San Franciscu se tohle stává běžnou praxí. Mluví se o „Claude Code manii“. Vývojáři měsíčně propálí tisíce dolarů za tokeny a odmítají jít spát, dokud Claudovi nezadají práci na celou noc, aby bylo do rána hotovo. Mají důvod věřit, že na tom vlastně vydělávají, jelikož zvýšení produktivity je skutečně enormní. Z Anthropic se stává nejrychleji rostoucí společnost v dějinách.

Christian: vetsinu naseho kodu ted pise claude

Christian: a nemyslim jako asistovane, ale samostatne od zacatku do konce

Christian: moji vyvojari ho ridi jako tym junioru

Christian: az na to ze claude nikdy nespi :D

Caroline: A jsou za to vývojáři rádi?

Christian: zatím jo

Christian: hrozne nam narostla produktivita

Christian: velky AI laby to používají interne a zrychluje jim to vyvoj

Christian: jakoze fakt znatelne zrychluje

Christian: taky ted vydavaji novejsi opus kazdy tri mesice

Christian: bejvalo to jednou za pul roku

Caroline si zprávy čte v metru cestou do práce. Když usedá ke stolu v kanceláři, je už pevně rozhodnutá, že to téma otevře na ranní poradě svého oddělení.

Moc dobře to nedopadne. Zmiňuje nárůst produktivity, nové statistiky tržeb, zrychlující vydávání nových verzí a to, že laboratoře k vývoji dalších modelů používají svou vlastní AI. Dočká se jen zdvořilostních reakcí. Někdo se zeptá, zda má k dispozici recenzované studie, které ten nárůst produktivity prokazují. Někdo další jemně podotkne, že AI agenti pro běžné uživatele byli po celý rok zklamáním. Caroline namítá, že teď nejde o agenty pro běžné uživatele, nýbrž hlavně o to sebezdokonalování. Diskuze se posouvá k dalšímu tématu.

Ostatně její kolegové mají na základě interních pravidel fakticky zakázáno používat Clauda nebo ChatGPT na služebních zařízeních. Samostatné AI aplikace z USA jsou totiž považovány za riziko z hlediska ochrany dat. Komise nabízí své vlastní „GPT“, to je ale v podstatě jen wrapper kolem několika starších malých open-source modelů. Úředníci, jejichž úkolem je regulovat „hraniční AI systémy“ (tedy ty nejpokročilejší, na hranici aktuálních schopností), k nim většinou vůbec nemají přístup.

Caroline se vrací do kanceláře hluboce frustrovaná zabeđeností svých kolegů a snaží se vzpomenout si, kdy vlastně přestala o schopnostech umělé inteligence pochybovat.

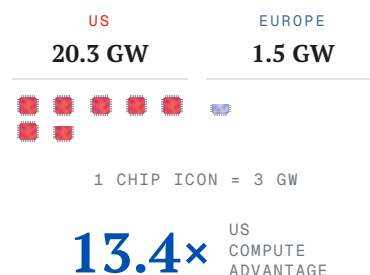
Únor 2026 – Válka na dvou frontách

První polovina roku 2026 objektivně není pro Evropu ideálním obdobím k tomu, aby systematicky posouvala vpřed svou politiku v oblasti AI. Děje se toho hodně. V lednu provádějí americké speciální jednotky útok na Caracas a unášejí Nicoláse Madura. O několik dní později Trump hrozí invazí do Grónska. V únoru Spojené státy a Izrael bombardují Írán. Ceny ropy prudce rostou. Trump hrozí vystoupením z NATO, pokud evropští spojenci nevyšlou loď na pomoc s opětovným otevřením Hormuzského průlivu.

Vzápětí americké ministerstvo války (Department of War, DoW) vstupuje do války se společností Anthropic.

Příčinou je smluvní spor. Modely, které Anthropic pronajal přímo DoW, se postupem času staly pro vojenské operace ministerstva zcela nezbytnými, a to včetně těch aktuálních ve Venezuele. Smlouva nicméně stanovuje dvě nepřekročitelné meze: Claude se aktuálně nesmí používat v plně autonomních smrtících zbraních a nesmí sloužit k plošnému sledování amerických občanů. Na těchto mezích prý Anthropic trvá už od prvního dne.

Ted' o nich chce Pentagon znovu jednat, a jakmile to Anthropic odmítne, spor prudce eskaluje. Zprvu DoW vyhrožuje, že Anthropic donutí k poskytnutí neomezeného přístupu na základě zákona o obranné výrobě. Pak ale udělá pravý opak – označí firmu za „riziko pro dodavatelský řetězec“, což je klasifikace obvykle vyhrazená pro firmy, které vláda považuje za zkompromitované nepřátelskými mocnostmi. Podle slov ministra války má toto označení bránit všem společnostem, které spolupracují s Pentagonem, souběžně obchodovat s Anthropicem. To by ho prakticky zničilo, jelikož pro DoW pracují i všichni poskytovatelé výpočetního výkonu, z něhož Anthropic čerpá.

Caroline: Co by se muselo stát, aby se Anthropic přesunul do EU?

Christian: to se nestane

Christian: jsou to patrioti. chtějí aby vyhrála amerika.

Christian: zkuste zrusit autorskopravni regulace a pracovnepravni ochranu

Christian: zjednodusit povoleni pro datacentra. masivni vystavba. danove ulevy

Caroline: To tady neprojde. Nejsme Silicon Valley.

Christian: aspon pro ne muzete nejak zatraktivnit expanzi do evropy

Caroline: Tady se lidi obávají, že by přesídlili do Londýna.

Christian: a co by na tom bylo spatnyho?

Caroline se nemůže odtrhnout od sledování novinek. Všechno to do sebe nepříjemně zapadá. Americká vláda si plně uvědomila význam AI a teď se pokouší o likvidaci významné firmy jen proto, že ji nemůže ovládat. Zatímco v Bruselu nesmí úředníci používat nejlepší AI nástroje ani k sepisování interních zpráv, ve Washingtonu se s nimi plánují vojenské operace.

Anthropic sice u soudu dosahuje dočasného předběžného opatření proti označení za „riziko pro dodavatelský řetězec“, ale vztahy mezi firmou a vládou jsou teď extrémně napjaté.

Březen 2026 – Za hranice možného

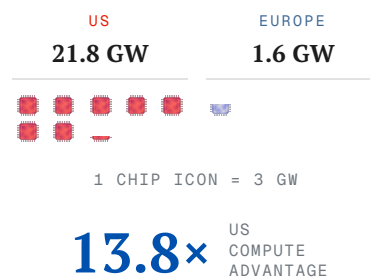
Už loni v listopadu Francie, Německo a Evropská komise oznámily vznik Iniciativy pro hraniční AI (*Frontier AI Initiative*). V jejím rámci měla do konce prvního čtvrtletí 2026 vzniknout nejlépe financovaná nezisková organizace pro výzkum AI na světě. Evropa má údajně veškerý potřebný talent i data a prostřednictvím svých gigatováren už buduje výpočetní výkon. Chybí jen iniciativa, která by tyto silné stránky propojila. Lidé z branže neskrývají nadšení.

Nicméně čtvrtletí skončilo a neziskovka nikde. Zakládat výzkumný institut světové úrovně není hračka, zvláště když se na vás valí jedna geopolitická krize za druhou. Nepomáhá ani to, že poradci dávají naprosto protichůdná doporučení: jedni tvrdí, že velké jazykové modely jsou z hlediska dosažení obecné umělé inteligence slepou uličkou a že by se tato nezisková organizace měla pokusit najít nové paradigma. Další chtějí hledat konkrétní úzké zaměření, ať už na AI ve vědě, nebo AI v průmyslu. A další zase mluví o tom, že je třeba se chystat na éru kvantových počítačů. Mezi poradci Komise bychom jakoukoli shodu hledali marně.

Peněz je také nedostatek. Francie se potýká s obrovskými dluhy, do nového rozpočtového cyklu Komise zbývají ještě dva roky a Německo sice peníze má, ale právě se zavázalo vybudovat nejsilnější konvenční armádu v Evropě.

Bez dostatečného financování nebude Iniciativa pro hraniční AI moct nabídnout výpočetní výkon ani finanční ohodnocení srovnatelné s laboratořemi v USA, takže přilákat špičkové výzkumníky je obtížné. A bez špičkových výzkumníků je zas obtížné zajistit víc peněz. Proslychá se, že se iniciativa točí v začarovaném kruhu, který je pro evropské technologické ambice typický: instituce se zdráhají cokoli přislíbit, dokud projekt neběží, jenže bez jejich podpory se ani nerozběhne.

V březnu získává OpenAI v jediném investičním kole 122 miliard dolarů.

Caroline: Nevíš o nějakém dobrém kandidátovi na vedení Frontier AI Initiative?

Christian: za bruselskej plat?

Caroline: Vypadá to, že jsou tady otevření udělat výjimku

Christian: zkusim se poptat

Christian: je ti jasny, ze to ma sancí jedine kdyz zrusite vsechnu tu byrokracii kolem, ze jo?

Christian: jako v britanii

Christian: btw videlas tu cifru u openai?

Caroline: Jo.

Christian: to je vic nez co kdy naraisovaly vsechny evropsky firmy dohromady

Christian: a v jednom investicnim kole

Duben 2026 – Mythos

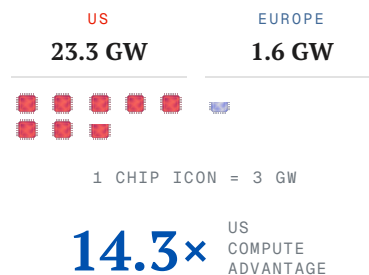
Anthropic představuje Claude Mythos, dosud nejschopnější model AI.

Interní testování ukázalo, že model je natolik pokročilý v programování a kyberbezpečnosti, že již pomohl odhalit tisíce dosud neznámých zranitelností ve všech hlavních operačních systémech a webových prohlížečích. Některé z nich ležely ve zdrojových kódech desítky let bez povšimnutí, přestože kódy za tu dobu prověřovaly tisíce vývojářů a bezpečnostních expertů. Mythos je odhalil za pár týdnů.

Anthropic se prakticky ze dne na den stal jednou z nejschopnějších kybernetických organizací na planetě. Rozhoduje se proto nevydat Mythos veřejně, dokud kybernetičtí obránci nedostanou šanci opravit zbývající trhliny ve svém softwaru.

Společnost spouští Project Glasswing: obrannou koalici, která poskytuje exkluzivní přístup k modelu Mythos malé skupině partnerů – jako AWS, Apple, Google, Microsoft, Nvidia či CrowdStrike – s cílem odhalit zranitelnosti dříve, než je stihnou zneužít útočníci. Cílem je zabezpečit americkou softwarovou infrastrukturu dříve, než srovnatelných útočných schopností dosáhnou otevřené modely (open-source), což podle odhadů Anthropicu potrvá už jen šest až dvanáct měsíců.

K testování je přizván také britský AI Security Institute, který vybudoval špičkovou AI expertizu přímo ve státní správě. Ale žádná evropská firma ani vláda přístup nedostává.

Christian: predpokladam, ze jsi slyela o glasswingu

Caroline: Jo.

Christian: neni v nem ani jedna evropska firma

Caroline: Vim.

Christian: softwarova infrastruktura cely evropy bude nechránena proti schopnostem americky AI

Christian: chape vubec nekdo v bruselu co to znamena

Hodně Evropanů zpochybňuje, že by Mythos mohl být tak silný, jak se uvádí. „Dělají kolem toho akorát hype,“ odfrkne si právník Evropské komise, co sedí u vedlejšího stolu v jídelně během oběda. „Ó běda, vyvinuli jsme jadernou zbraň... Ale nebojte, prodáme vám protiatomový kryt!“ Caroline se ohradí, ale právník hned upozorňuje, že pokud Anthropic model nezveřejní, není možné jejich tvrzení jakkoli ověřit. „To se jim hodí do krámu!“

Caroline jen stěží potlačuje svou frustraci. Proč by se ksakru všechny ty velké firmy veřejně hlásily k projektu Glasswing, kdyby to celé byl podvod? Jak to, že Mozilla za tenhle měsíc odhalila dvacetkrát víc zranitelností než obvykle? Celou noc Caroline pracuje na zprávě o strategických dopadech vynechání Evropy z projektu Glasswing a podaří se jí vyjednat mimořádný brífink s šéfem, u kterého se setká s mnohem větším pochopením.

V následujících týdnech EU a vlády členských států naléhají na Anthropic, aby jim také udělil přístup – státníci chápou, že jde o riziko pro jejich národní bezpečnost. Anthropic je opatrný, ale dialogu se nebrání. Když však firma nakonec oznámí, že chce přístup k Mythosu rozšířit na dalších sedmdesát organizací včetně mnoha evropských, Bílý dům se postaví proti. Podle něj to je rizikové. Výpočetní výkon Anthropicu navíc není nekonečný – čím více partnerů, tím méně kapacity zbyde pro potřeby americké vlády.

Ještě před měsícem chtěla vláda smést Anthropic z povrchu zemského a teď si chce nejvýkonnější model firmy nechat převážně pro sebe. Nachází klíčku, jak vládním úřadům zajistit přístup k modelu Mythos přes Glasswing, přestože označení za „riziko pro dodavatelský řetězec“ je de facto stále v platnosti. Zničehonic Bílý dům dochází k závěru, že s Anthropicem vlastně přece jen dokáže vyjít. Prezident stále firmu označuje za „woke“, ale nově také za „velmi chytrou“.

Červen 2026 – Vystřízlivění

Po roce a půl čekání vydává DeepSeek svůj další model – V4. S ohledem na omezené zdroje firmy je sice nový model impresivní, za americkou konkurencí ale stále zaostává nejméně o šest měsíců. Sám DeepSeek přiznává, že nemá dostatek výpočetní kapacity na to, aby mohl model nabízet v širším měřítku. Firma, která na moment přesvědčila Evropu, že na výpočetním výkonu nezáleží, se sama víc než kdy dřív potýká s jeho nedostatkem.

A Evropa je na tom ještě hůř než Čína. Ztráta Mistralu se dál prohlubuje. Podařilo se mu sice získat dalších 830 milionů eur, ovšem toto investiční kolo je 150krát menší než to nejnovější u OpenAI. V zoufalé snaze získat další kapitál začíná Mistral jednat s americkými investory. Šíří se spekulace, že akvizici zvažuje SpaceX, vesmírný a AI konglomerát Elona Muska.

Christian: mistral snad vazne prejde pod spacex

Caroline: To by francouzská vláda nedopustila.

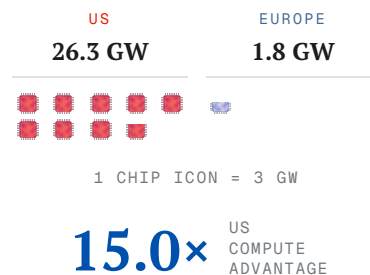
Christian: nojo jenze oni potrebujou hrozne moc compute a kapitalu

Christian: podle me bud prodaji nebo pujdou dal smerem konzultingu

Christian: kazdopadne to je konec pro evropskou frontier ai

Christian: jakoze fakt slus. nikdo dalsi uz tu neni

Stejně žalostný je i pohled na AI infrastrukturu. Největší AI superpočítač ve Spojených státech běží na 1 250 megawatttech. Největší evropský na 83 megawatttech. Plán na vybudování gigatováren nabírá značné zpoždění, zahájení jejich provozu se odsouvá až na rok 2029. Kvůli rozpočtovým omezením bude navíc nutné z původních ambicí slevit. I kdyby zítra z nebe jako zázrakem spadla hotová gigatovárna, byla by sotva desetinová oproti

největšímu AI datacentru v USA. Na Evropu připadá pouhých 5 % celkového světového výpočetního výkonu pro umělou inteligenci. Na Spojené státy připadá 80 %.

Jistě, občas se objeví i dobrá zpráva. Například SoftBank, ta samá společnost, která stála na pódiu po boku prezidenta Trumpa, slíbila v příštích pěti letech investovat 45 miliard dolarů do vybudování kapacit pro AI datacentra ve Francii. Caroline se však už naučila brát podobné sliby s rezervou. Fluidstack, poskytovatel cloudových služeb, jenž plánoval u Paříže postavit datacentrum s gigawattovým výkonem, nedávno od tohoto záměru upustil, a aby toho nebylo málo, přesídlil z Londýna do USA. Podobně i OpenAI ustoupila od svých plánů na vybudování velkého datacentra ve Velké Británii, s odvoláním na regulatorní překážky.

Když EU v červnu představuje svůj dlouho očekávaný balíček na podporu technologické suverenity, Caroline má z té velké slávy dost rozporuplné pocity. Na jednu stranu je diagnóza správná: Evropa je dnes na amerických technologiích už skutečně příliš závislá. Do balíčku se dostává i jedno z jejich doporučení – zřízení vyhrazených zón, kde by firmy mohly stavět AI datacentra ve zrychleném režimu. Na druhou stranu ta čísla prostě nevycházejí. Deklarovaným cílem EU je do roku 2036 přilákat soukromý kapitál ve výši 200 miliard eur na výstavbu AI datacenter – to je přitom pouhā čtvrtina toho, co američtí hyperscaleři utratí jen za rok 2026. Když Caroline situaci popisuje kamarádovi, ten jí opáčí: „Takže vy navrhujete desetiletý plán, co objemem odpovídá jejich čtvrtletnímu capexu, a říkáte tomu historická mobilizace?“

Po zdoluhavém vyjednávání má teď vybraný okruh Evropanů příslibený přístup k modelu Mythos. Avšak zatímco se na právních odděleních ještě ladí texty smluv, Anthropic už trénuje model Mythos 2.0. Ba co hůř, americký prezident právě podepsal prezidentský dekret, který po firmách vyvíjejících hraniční AI požaduje, aby vládě USA „dobrovolně“ umožnily prověřit své modely z hlediska kybernetických rizik, a který vládním úřadům dává k těmto modelům přístup ještě před jejich veřejným vydáním. O detailech této národně-bezpečnostní prověrky se toho ví jen málo, její obrysy jsou však zcela jasné. Každý hraniční model dostatečně silný na to, aby prověřce podléhal, teď musí v první řadě projít přes Washington: federální vláda k němu před vydáním získává výhradní přístup až na třicet dní a návrh má i právo rozhodovat, kteří „důvěryhodní partneři“ budou moct model využívat ještě před jeho zpřístupněním veřejnosti.

Caroline si to přečte dvakrát. Ta třicetidenní lhůta se dá přežít, ale pravomoc vybírat partnery znamená, že Washington v utajeném režimu rozhoduje, kdo s modelem může pracovat ještě ve fázi, kdy je napřed oproti běžně dostupným hraničním modelům. A neexistuje pádný důvod, proč by na tomto seznamu mělo figurovat nějaké evropské jméno.

Christian: videla jsi ten dekret?

Christian: to je jako glasswing ale pro kazdy nový nejlepší model otedka

Christian: o spojencich tam neni zadna zminka. ani jedna

Caroline: Já vím.

Christian: takže to jestli evropa dostane prednostni pristup k frontier modelum

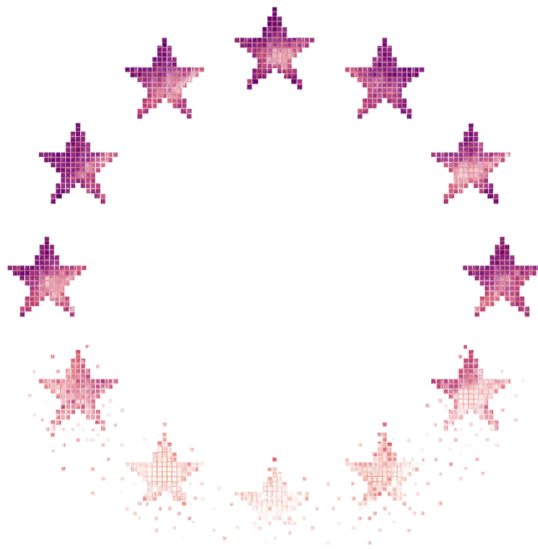
Christian: to je ted ciste na uvazeni NSA

Christian: jednou za tri mesice, naporad

Mezitím tržby společností Anthropic a OpenAI dál strmě rostou. První jmenovaná má nakročeno k tomu, aby do konce roku dosáhla anualizovaných tržeb ve výši 100 miliard dolarů, a podepisuje nouzové dohody o dodávkách výpočetního výkonu, aby zvládla obsloužit svou bobtnající klientskou základnu. V AI laboratořích se interní pracovní postupy mění zhruba každý měsíc podle toho, jaké nové možnosti jim nové modely otevírají. Výzkumníci řídí roje agentů, kteří za ně obstarávají většinu programování. AI přispívá k vlastnímu výzkumu a vývoji, zdokonaluje sama sebe a dosažené zlepšení jí pomáhá zlepšovat se ještě víc. Už před pár měsíci zveřejnil americký Fed studii, podle níž je zaměstnanost juniorních softwarových inženýrů výrazně pod očekáváním. Akcie softwarových firem se prudce propadají, protože investoři předpokládají, že jim výkonné programovací modely AI vypálí rybník.

Caroline hodně z toho už rok a půl předvíдалa, ale nedokázala na tom nic zásadního změnit.

Scénář

Vše, co jsme doposud popsali, se skutečně odehrálo – jedinými fiktivními prvky jsou osobní příběhy Caroline a Christiana. Od tohoto bodu se pouštíme do spekulací. Už nebudeme zmiňovat konkrétní AI společnosti, místo toho budeme odkazovat na fiktivní aktéry: „Atlas“ jako hlavní americká AI firma, „Helios“ hlavní evropská a „Zimo“ hlavní čínská.

Srpen 2026 – Rozcestí

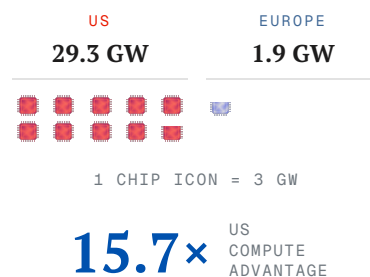
Už v únoru německý kancléř podnikl státní návštěvu Číny. V Chang-čou si prohlédl čínské továrny zaměřené na elektromobilitu a robotiku. Podle zdrojů z jeho okolí ho ta cesta dost uzemnila, probudila pocit naléhavosti a utvrdila ho v tom, že pokud německé podniky nezrychlí tempo, čínským konkurentům už nebudou stačit. Nyní plánuje obdobnou cestu do San Francisca. Během uplynulých měsíců slýchal od lidí, které respektuje – německých byznysmenů a ekonomů i od amerických bankéřů –, že AI revoluce už opravdu probíhá. Chce to vidět na vlastní oči. Doprovází ho delegace zástupců průmyslu.

Kancléře jen tak něco neohromí, přesto se i tentokrát vrací ze své cesty zamlklejší, než když odjížděl. Uvědomuje si, že evropské elity si vývoj posledních osmnácti měsíců interpretovaly chybně. Zatímco se v Evropě debatovalo o tom, zda AI narazí na své limity, technologie postupovala kupředu rychleji, než předpovídali i ti největší optimisté. Zatímco se přemítalo o významu umělé inteligence, AI způsobila revoluci v softwarovém inženýrství a kyberbezpečnosti. A zatímco se oslavovaly iniciativy v oblasti AI suverenity, závislost na amerických poskytovatelích se jen prohloubila.

V příštích dnech kancléř vede řadu dlouhých telefonátů s francouzským prezidentem a s předsedkyní Evropské komise. Všichni tři cítí, že Evropa dospěla do bodu zlomu. Schopnosti AI dál porostou. Nic nenasvědčuje tomu, že by se měly zastavit na úrovni člověka. AI promění trhy práce, bezpečnostní architektury i mocenskou rovnováhu mezi světadíly. Evropa je závislá a nepřipravená. Má-li se otočit kormidlem, musí se to udělat hned.

Otázka je jak. Jejich techničtí poradci se přimlouvají, aby provozovatelé datacenter a další články hardwarového dodavatelského řetězce dostali od úřadů naprostou volnost. V sázce je podle nich tolik, že jsou potřeba zcela radikální kroky. AI rozpoutá novou industriální revoluci – a pokud Evropa neprojde rychlou industrializací, zůstane pozadu. Evropa musí postupovat rychleji, než o co se kdy v dobách míru pokusila.

Politici poradci naproti tomu žádají o opatrnější přístup a varují, že vlna nevole, kterou by takový balík opatření u veřejnosti vyvolal, by pro jejich vlády mohla být osudná. Veřejnost nemá AI v lásce; Francie, Německo i EU

zároveň řeší spoustu jiných důležitých problémů a nutnost takovýchto opatření by pochopilo minimum voličů. Takové „radikální kroky“ by prý mohly především radikálně urychlit jejich odchod do politického důchodu.

Září 2026 – Pozitivní vize

Na francouzsko-německém Summitu o AI suverenitě ve Štrasburku vystupují francouzský prezident a německý kancléř se společným projevem. Text jim připravili jejich političtí poradci.

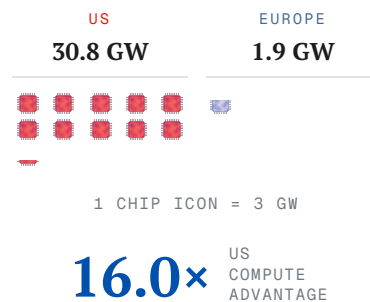
Caroline to celé sleduje doma v Lille. Oba státníci hovoří o odhodlání a o údělu. Evropa si podle nich už nemůže dovolit být závislá na cizích státech v technologiích, které budou určovat její budoucnost – z čehož se ostatně už jednou poučila v energetice a obraně. Proto musí budovat vlastní hraniční AI.

Prohlašují, že jde o obrovský, ale zvládnutelný úkol. Vyžaduje to investice, jasná pravidla fair play pro americké poskytovatele, ale i motivaci veřejnosti, aby využívala evropské produkty. V projevu nechybí úderné slogany.

V následujících týdnech se novinky o evropské AI objevují téměř denně. Cílem je umlčet skeptiky a vlít lidem naději do žil. Iniciativa pro hraniční AI získává řádné finanční zázemí díky kapitálové injekci ve výši dvou miliard eur. Oznamuje se výstavba dalších čtyř gigatováren. Spouštějí se nové programy pro zavádění AI. Evropská komise zahajuje řízení proti americkému poskytovateli AI modelů za to, že nedodržuje akt o umělé inteligenci. Zahajuje s ním rovněž dvě řízení o systémovém riziku na základě nařízení o digitálních službách (DSA) kvůli tomu, jak přistupuje k AI-generovaným dezinformacím, přičemž Komise vychází z těch nejobecnějších formulací DSA.

Tím vůbec nejdůležitějším krokem, o němž se kolegové Caroline baví u kávovaru, je návrh Komise – podpořený Francií a Německem – na vytvoření „nařízení o digitální suverenitě“, jež by vyžadovalo, aby klíčové agendy veřejného sektoru do roku 2032 běžely výhradně na evropském cloudu a AI softwaru. Už žádná americká AI, žádné americké cloudy. Po vzoru evropských klimatických cílů by nařízení určilo závazné datum, které všechny přiměje brát situaci vážně. Evropským poskytovatelům by to zároveň zajistilo širokou a garantovanou základnu budoucích zákazníků.

Tyto kroky získávají pozitivní odezvu. Snaha o odstřižení od Spojených států má podporu veřejnosti a komentátoři postoj chválí coby průmyslovou politiku pro éru AI – Evropa se konečně staví za vlastní technologické firmy. Dokonce i skeptičtější kolegové Caroline uznávají, že se konečně začalo něco dít.

Někteří ekonomové a odborníci na technologickou politiku však neskřývají pochybnosti. Podle nich se už Evropa nevyhne bolestivým kompromisům. Investice jsou příliš malé a nevytvářejí dostatečně silnou vyjednávací pozici – kde jsou tržní pobídky k masivnímu budování výpočetního výkonu na evropské půdě? Cíle pro veřejné zakázky prý neřeší strukturální problémy, jako je roztržitý jednotný trh, rigidní zákoníky práce brzdící startupy i adopci AI nebo vnitrostátní předpisy, které představují bariéru pro sektory jako zdravotnictví a právní služby. A zatímco regulační opatření podle aktu o AI jsou plně opodstatněná, kroky na základě nařízení o digitálních službách se zdají být přinejmenším zčásti politicky motivované. Neměla by si Evropa své bitvy vybírat s větším rozmyslem?

Evropské elity jsou však unavené z negativy a tohle je pozitivní vize, společná sjednocená snaha pod jednou vlajkou. Pokud mají tvůrci politik nějaké pochybnosti, většinou si je nechávají pro sebe.

Caroline pochybnosti rozhodně má. Obává se, že celý balíček opatření pro AI suverenitu vychází z předpokladu, že v Evropě bude za šest let ještě existovat sektor hraniční AI, který stojí za ochranu. Ale co když ne?

Sepíše dokument, v němž na tento problém upozorňuje a volá po opatřeních k posílení vyjednávací pozice – záložní plán pro případ, že evropský AI lídr Helios nedokáže smazat ztrátu, gigatovárný nesplní očekávání nebo že kvůli upřednostňování evropských AI produktů budou úředníci pracovat s horšími nástroji, než jakými disponují Američané. Její šéf si text pečlivě pročítá. Říká jí, že to jsou promyšlené podněty. Slibuje, že to posune výš.

Christian: 2032? 100% suverenita?

Christian: a jaký je plan b?

Caroline: Žádný není.

Christian: jasne ze neni

V soukromí si německý kancléř s francouzským prezidentem říkají, že udělali, co bylo v jejich silách. Ani oni nemůžou prorazit všechny politické bariéry zároveň. Víc už by systém neunesl.

Červen 2027 – Dveře se zavírají

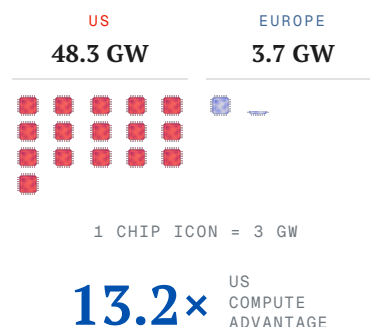
Uprostřed následujícího léta zveřejňuje čínská laboratoř Zimo váhy AI modelu na úrovni Mythosu. K útočným kybernetickým schopnostem, které Anthropic držel pod zámkem v projektu Glasswing, mají nyní přístup lidé po celém světě. A ne každý má právě ty nejlepší úmysly.

Nové schopnosti umožňují hackerům procházet starým, špatně chráněným komerčním softwarem jako nůž máslem. Evropské univerzity, nemocnice, místní samosprávy i další instituce, které si nezaplatily kybernetickou obranu na úrovni Mythosu, jsou odříznuty od vlastních systémů – na obrazovkách jim svítí adresy kryptopeněženek a nezbývá jim nic jiného než zaplatit. Šanci mají jen ti, kdo ke kyberobraně využívají umělou inteligenci, což v lidech vyvolává obrovskou zášť vůči velkým firmám: ony samy vypustily virus a teď proti němu prodávají lék, často za přemrštěné ceny.

Evropa se o důsledcích snahy o suverenitu přesvědčuje tou nejtvrděší možnou cestou. Nařízení o digitální suverenitě právě vstupuje v platnost a několik členských států s velkým předstihem upravuje pravidla pro veřejné zakázky. Americký AI lídr Atlas je v kybernetické obraně o míle napřed před evropským Heliosem. Výkupné platí nejčastěji ty úřady, které se nejpevněji držely pokynu „kupujte od Evropy“ a pořizovaly si technologie výhradně od evropských dodavatelů.

Organizace, které si pro jistotu zachovaly i smlouvy s Američany, jsou na tom lépe. I je však chrání pouze systémy druhé kategorie. Od vydání prezidentského dekretu americká vláda neformálně schvaluje uvolnění každého nového hraničního modelu. Vede to k tomu, že ty nejlepší americké kybernetické modely se do Evropy dostávají dva až šest měsíců po svém uvedení na domácí trh, tedy v době, kdy už je nebezpečně dotahují otevřené modely, a mnohem později, než k nim mají přístup američtí hackeři. Oficiálně jde o bezpečnost a dohled, neoficiálně však Washington objevil asymetrickou výhodu, které se nehodlá vzdát.

Caroline tráví většinu června telefonáty s vládami členských zemí EU. Jsou to krátké a nepřijemné rozhovory.

Christian: jak brusel zvlada tu vlnu ransomwaru

Caroline: Špatně. Ta prosuverénní politika nás teď trochu dohání.

Christian: to je teda ironie osudu

Caroline: Mně to moc legrační nepříjde.

Christian: sorry. mas pravdu

Zatímco situace v Evropě začíná být neúnosná, Spojené státy i Čína ohlašují přísná omezení pro poskytování hraničních AI modelů ve formě open source. Washington se odvolává na národní bezpečnost a poukazuje na akcelerující vývoj u protivníků a rychlé šíření autonomních kybernetických schopností. Peking se odvolává na společenskou stabilitu a pořádek. Obě vlády tak výjimečně dospěly ke stejnému závěru: váhy hraničních modelů jsou už příliš nebezpečné na to, aby je bylo možné poskytnout otevřeně komukoli.

Když Caroline večer po čínském prohlášení odchází z kanceláře, všímá si, že kolem ní panuje dobrá nálada. Balíček EU pro technologickou suverenitu přitom vyzdvihoval open source jako protiváhu k americké nadvládě na poli AI, a přesto se jejím kolegům teď ulevilo. Vlna vyděračského ransomwaru opadne. Útok se zpomalí a obrana srovná krok. Kolegové se shodují, že krize je zažehnána. Málokdo jako by domýšlel, co zákaz open source přinese pro rostoucí závislost Evropy.

Leden 2028 – Průběžná balance

Šestnáct měsíců po Štrasburku pracuje Caroline v jiném týmu a na vyšší pozici.

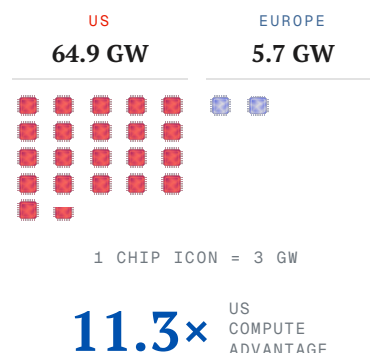
Vývoj AI je ještě rychlejší než v roce 2026, přesně jak předpovídali ředitelé technologických firem. AI agenti nyní sami spravují tabulky, navrhuji software a ovládají finanční nástroje. Jeden model vygeneruje obrázek, druhý otevře Photoshop a prokliká se padesáti iteracemi, dokud kompozice není dokonalá. Caroline sleduje představení nového agenta, jenž ovládá podnikový software bez jediného škobrtnutí a dvakrát rychleji než člověk, a z té podívané má stísněný pocit. Přední americké laboratoře mají slibně nakročeno k automatizaci samotného výzkumu AI; Atlas vstoupil na burzu, jeho tržní kapitalizace dosahuje čtyř bilionů eur a dnes už se všichni shodují, že AI je naprostým fenoménem.

Pole soupeřů navíc prořídlo, a to kvůli raketově rostoucím finančním nárokům a již roztočenému setrvačníku výzkumu a vývoje AI. Americké firmy na čtvrtém a pátém místě zaostávají výrazněji než dřív. Jedna z nich zvažuje, že svůj AI výzkum v rámci partnerství sloučí s Atlasem, další spustila paralelní cloudové služby a pokouší se o vlastní výrobu AI čipů.

Helios, který se veze na vlně evropské suverenity, si obdivuhodně drží odstup zhruba pouze rok a půl za americkou špičkou. Získává miliardy od nových evropských investorů a daří se mu udržet si klíčové odborníky.

Relativní odstup tedy zůstává stejný, což se dá považovat svým způsobem za vítězství. U absolutního odstupu je to však docela jiná kapitola. V roce 2023 představovalo osmnáct měsíců rozdíl jedné generace modelů. Dnes, při natolik zrychleném vývoji a implementaci, je to rozdíl mnoha generací. Systémy umělé inteligence také už nejsou pouhými chatboty: dnes řídí výzkum nových léčiv, automatizují matematiku i kyberbezpečnost a vykonávají velkou část práce mnoha kancelářských profesí.

Carolinin starý známý, softwarový inženýr ve francouzské retailové bance, jí u skleničky vína vypráví, jak vypadají pravidla pro AI suverenity u jeho zaměstnavatele. V rámci nich má povoleno omezeně využívat Atlas, nesmí do něj však nahrávat žádné zásadní informace – dokonce ani pojmenovat sloupce v tabulce. Mohl by pracovat s Helioseem, ale kvalita je horší. V praxi to tedy dopadá tak, že s Atlasem pracuje na osobním notebooku a soubory si pak kopíruje.

Tentýž vzorec se opakuje ve většině velkých evropských firem. Je to veřejné tajemství.

Někteří bruselští politici však přesto neztrácejí naději.

Iniciativa pro hraniční AI běží na plné obrátky. Francie a Německo vložily do této neziskové organizace značné politické úsilí. Rozhodli se nabídnout konkurenceschopné odměny a podařilo se jim získat skutečné odborníky včetně těch, co mají zkušenosti z amerických laboratoří. Jeden z výzkumných směrů, na něž iniciativa vsadila – modely světa využitelné k trénování robotů – přináší dost nadějně výsledky a získává mezinárodní pozornost.

Rozpočet EU na rok 2028 štědře podporuje využití AI ve vědě: v lékařství, materiálových vědách, čisté energetice, tedy v oblastech, kde má Evropa stále reálnou šanci uspět. Pilotní projekty na AI adopci vykazují po krušných začátcích pozitivní výsledky. Lékaři jsou produktivnější. Učitelé hlásí zlepšené výsledky žáků.

A černé scénáře o katastrofě na pracovních trzích se zatím rovněž nenaplní. K citelnému úbytku pracovních míst nedochází ani v odvětvích s vysokou mírou adopce AI. A těm, kdo dokážou efektivně koordinovat systémy AI (konzultanti, právníci, programátoři, analytici či designéři) postupně roste produktivita i mzdy. S tím, jak umělá inteligence přebírá rutinní dřinu, nabývá na významu vlastní úsudek, vztahy s klienty a osobní odpovědnost.

Jeden z evropských premiérů v rozhovoru přiznává, že Evropa měla pomalejší rozjezd, trvá však na tom, že nyní už ztrátu dohání a že evropská AI podněcuje nový boom produktivity. Caroline se o tom zmíní Christianovi, když dorazí domů.

Caroline: Možná ten můj šéf nakonec není tak špatný.

Christian: uziť si ten boom produktivity

Christian: je to zpozděný ukazatel

Květen 2028 – Výpočetní krize

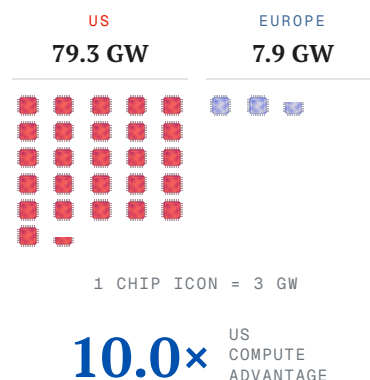
Svět nyní lační po větším výpočetním výkonu.

Každé dosavadní úzké hrdlo v dodavatelském řetězci AI čipů se nakonec podařilo nějak obejít. Když byl nedostatek továren na čipy, TSMC a Samsung jich jednoduše postavily víc. Když americké rozvodné sítě nedokázaly utáhnout další datacentra, laboratoře nakoupily mobilní generátory a začaly si vyrábět elektřinu přímo na místě. Když se ztenčily dodávky vysokorychlostních paměťových čipů, zprioritizovala se jejich výroba na úkor spotřebního zboží (ceny smartphonů sice prudce stouply, ale to velké firmy tolik netrápilo). Ale tohle úzké hrdlo je jiné.

Jedinou společností schopnou vyrábět EUV stroje, které TSMC k produkci AI čipů využívá, je nizozemský polovodičový gigant ASML. Jeho roční produkce stoupla ze 60 na 85 strojů, což však tváří v tvář raketově rostoucí poptávce po AI zdaleka nestačí. ASML se přitom opírá o více než 5 000 subdodavatelů. Stačí, aby jediný z nich nesplnil plán, a celý řetězec se zpomalí. Tyto stroje jsou tak složité, že vylepšení každé z jejich 100 000 součástí vyžaduje člověka s doktorátem a roky specializované praxe. A takoví experti nerostou na stromečích.

Washingtonu se pranic nelíbí, že ASML některé ze svých starších imerzních fotolitografických strojů, označovaných jako „DUVi“, stále dodává vybraným čínským firmám, které s jejich pomocí vyrábějí o něco méně pokročilé čínské čipy pro AI.

Poté, co Spojené státy a Čína na chvíli našly společnou řeč ohledně open source, jejich vztahy za poslední rok opět ochladly. Washington se obává, že až Čína dobuduje vlastní polovodičový průmysl, předstihne ve výrobě USA. Čína závratným tempem navyšuje své energetické zdroje, americká produkce elektřiny oproti tomu spíše stagnuje. Pokud se z AI stane hra o to, kdo postaví nejvíce datacenter, Čína z dlouhodobého hlediska zvítězí. Peking se pro změnu obává, že než stihne plně rozvinout svůj polovodičový ekosystém, Washington získá nedostižný náskok v oblasti vojenské AI. Toho by Spojené státy mohly využít k vynucení geopolitických ústupků. Číňanům nepřidává na klidu ani to, že někteří ředitelé amerických AI firem otevřeně mluví o tom, že by vojenskou umělou inteligenci využili k „demokratizaci“ autokratických režimů.

Washington si začíná uvědomovat, že na akci má jen velmi málo času. Jeho náskok v oblasti AI je z velké části výsledkem chytré regulace vývozu nizozemských EUV a amerických AI čipů, kterou zavedl před lety. Teď proto ještě víc přitvrzuje. Stupňuje nátlak na Haag, aby zablokoval zbývající export i servis strojů DUVi ze strany ASML. Jde o zásadní eskalaci, protože Čína tyto stroje používá rovněž k výrobě čipů pro běžné spotřební zboží, jako jsou smartphony a notebooky.

Nizozemci se brání a hledají podporu u ostatních členských států EU. Argumentaci Washingtonu sice rozumí, ale nechťejí se nechat komandovat a už vůbec nechťejí být vtaženi do velmocenského konfliktu tou vládou USA, která Evropu poslední dva roky jen šikanuje.

Komise sice Nizozemce podporuje, ale několik členských států má hrůzu z americké odvety, pokud bude Evropa stroje dál vyvážet. Společný evropský postoj se tak drolí ještě dřív, než se stihl pořádně zformovat.

Nizozemci se cítí zrazeni a obracejí se na Japonsko a Jižní Koreu (země se srovnatelně důležitým postavením v hardwarovém dodavatelském řetězci, které rovněž čelí americkému tlaku) ve snaze zkoordinovat společnou reakci. Jenže obě asijské vlády zůstávají silně závislé na vojenské podpoře USA a zrovna v minulých týdnech tam „pro jistotu“ zavítali vysoce postavení američtí představitelé. Proto se obě země zdvořile omlouvají.

Když Nizozemci neustupují, Washington přechází k výhrůžkám. Může uplatnit takzvané pravidlo o zahraničních přímých produktech, které mu umožňuje uplatňovat jurisdikci nad jakýmkoli výrobkem vyrobeným kdekoli na světě, pokud k tomu byly využity americké technologie nebo software. Stejný prostředek použil Washington v roce 2020 k ochromení Huawei. Stroje od ASML tato kritéria splňují hned několikanásobně. Stačí, aby firma prodala do Číny jediné další DUVi, a ocitne se v rozporu s americkými zákony. Firmě by hrozily likvidační sankce – odebrání vývozních oprávnění, finanční pokuty a teoreticky i trestní odpovědnost konkrétních manažerů. Takové sankce by přitom poškodily i samotné Spojené státy, které jsou na strojích od ASML závislé. ASML si však nemůže dovolit riskovat, že Washington pouze blafuje. Nizozemci kapitulují.

Caroline si v Bruselu tyto novinky čte na telefonu mezi jednáními. Vybaví se jí její zpráva z roku 2026 o nutnosti posílení vyjednávací pozice. Vzpomíná na přátelský výraz na šéfově tváři, když jí tehdy říkal, že to jsou promyšlené podněty.

Christian: tohle je varovnej vystrel

Christian: rekni mi ze to u vas berou vazne

Caroline: Lidi z mého týmu ano.

Caroline: Ostatní to vnímají jako dílčí zádrhel.

Christian: ok

Christian: jasny

Caroline: Jakoby... já chápu, proč to USA udělaly.

Caroline: Ale nám se na oplátku nepodařilo vyjednat vůbec nic.

Christian: to je fakt v prdeli

Srpen 2028 – Nápis na zdi

Modely AI už nepřemýšlí v angličtině.

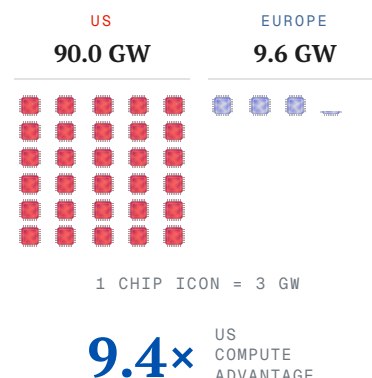
Nové systémy své myšlenky nezapisují do virtuálního zápisníku, srozumitelného pro lidi, jako to fungovalo od začátku roku 2025. Místo toho teď zpracovávají dlouhé řady čísel, takzvané vysokorozměrné vektory, jimž nedokáže pořádně porozumět nikdo, dokonce ani jiná AI. Jelikož už modely nemusí převádět své komplexní myšlenky do angličtiny, uvažují rychleji a hlouběji. To vede ke skokovému zlepšení jejich inteligence a schopností.

Bezpečnostní výzkumníci, kteří tento vývoj monitorují, bijí na poplach – o tyto interní poznámky modelu se totiž opírala velká část dosavadních kontrolních metod. Jak teď poznáme, zda modely tajně nesledují své vlastní cíle? Jak můžou kontrolní mechanismy proti zneužití zachytit podezřelé chování modelů, když neexistuje možnost sledovat jejich myšlenkové pochody? V Bruselu tlačí odborníci na Evropský úřad pro AI, aby vývojáře donutil vrátit se k systémům využívajícím virtuální zápisníky, případně aby předložili jiné důkazy, že rozumějí tomu, co se děje „pod kapotou“. Jenže úřad už vede vyostřená soudní řízení se dvěma americkými firmami. Další eskalaci by transatlantické vztahy neustály.

Pro většinu lidí se však hlavní změna odehrává v rovině schopností modelů. Pokud AI dříve nedokázala spolehlivě dokončit vícedenní výzkumné projekty, nyní už to bez potíží zvládá. V USA zaměstnavatelé, kteří s propouštěním dosud váhali, nyní rozdávají padáky ve velkém. Nabírání juniorních pracovníků dál stagnuje. Nezaměstnanost prudce stoupá.

Evropa na pracovních trzích tak silné otřesy nezažívá, ale zároveň vykazuje pomalejší růst: její ekonomika roste o 1,6 %, zatímco ta americká si připsuje 3,8 %. Ten kontrast je nepopiratelný a obecně se přisuzuje tomu, jak rozdílně obě ekonomiky zužitkovávají hodnotu vytvářenou AI. Evropa má víceméně přístup ke stejným modelům, nedokáže z nich však vytěžit stejné ekonomické zisky. Příčiny jsou tři.

Tou první je vlastnictví. Všechny AI společnosti i poskytovatelé infrastruktury, jejichž tržby teď raketově rostou, totiž sídlí v USA. Evropské AI startupy sice existují, ale velká investiční kola táhne americký venture kapitál – a slibně rostoucí podniky čím dál častěji přesídlují do zámoří.

Druhou příčinou je zavádění do praxe. Navzdory evropským pilotním projektům na AI adopci postupují americké firmy při integraci hraniční AI do svých pracovních postupů mnohem dravěji. Část evropských firem brzdí roztržitá pravidla, jiné neochota managementu riskovat nebo vnitřní předpisy trvající na využívání domácích alternativ i na úkor kvality. Milánská advokátní kancelář, která si dříve za svou znalost italského obchodního práva účtovala prémiové sazby, dnes soupeří s americkou firmou, jejíž AI zvládá zároveň italskou, francouzskou i německou jurisdikci, a to rychleji a levněji. Právníci italské kanceláře stále nemají umožněno využívat špičkové modely. Stejný vzorec se opakuje v poradenství, softwaru, marketingu a financích.

A třetí příčinou je to, co se děje s firmami, které AI zavádějí naplno. Řada amerických středních podniků dokáže AI přizpůsobit svou strukturu v řádu měsíců, zploští hierarchii, zmenší týmy a zrychlí cykly; zatímco evropským podnikům to často trvá roky. Podnikové rady zpomalují plošné nasazování pokročilých AI nástrojů, pracovněprávní ochrana zase ztěžuje propouštění zaměstnanců, jejichž práci lze automatizovat – a jejichž pracovní síla by se jinak uplatnila v segmentech trhu, které naopak trpí nedostatkem pracovních sil. Některým zaměstnancům AI skokově zvyšuje produktivitu, ale malý (leč narůstající) počet evropských pracovníků začíná práci spíše předstírat: přihlásí se do systému, zúčastní se schůzek, ale zbytek agendy přenechají AI agentům, kteří ji vyřídí za zlomek času. To má samozřejmě své výhody – více času na rodinu, dlouhé obědy a odpolední procházky. Má to však i stinnou stránku: podniky platí jak za AI, tak za neproduktivní lidskou sílu, a kapitál určený na rozvoj se dál utápí v udržování stávajících struktur.

To vše se odehrává v době, kdy evropské hospodářství už tak čelí vážným potížím – jeho klíčová výrobní odvětví se stále častěji přesouvají za oceán a k nejhůře postiženým patří kdysi opěvované automobilky. Protože jim tak trochu ujel vlak s elektromobilitou, čelí nyní enormnímu tlaku levnějších a kvalitnějších čínských vozidel, což pro miliony jejich zaměstnanců znamená nejistou budoucnost.

V Evropě navíc v tuto chvíli začíná také erodovat základ daně. Peníze, které dříve plynuly pracujícím, nyní čím dál častěji končí u amerických korporací a jejich investorů a velká část protéká daňovými ráji mimo dosah evropských státních správ. Zároveň po celém regionu mírně rostou počty žádostí o podporu v nezaměstnanosti. Sice ne nijak dramaticky, ale čísla z USA jasně naznačují, kam celý vývoj spěje. Boom kolem AI navíc tlačí vzhůru globální úrokové sazby, takže země jako Francie musí na splácení státního dluhu vynakládat stále větší podíl rozpočtu.

Caroline: Myslím, že tě konečně chápu.

Caroline: Jediné funkční řešení té evropské spirály zkázy je ekonomický růst.

Caroline: Ale ten se odehrává v USA.

Christian: jo no

Caroline: Zrovna jsem potkala bývalou spolužačku.

Caroline: Pracuje 3 hodiny denně

Caroline: Zbytek za sebe nechává dělat agenty

Caroline: A prý teď začala hodně zahradničit.

Christian: tak to ji preju no

Listopad 2028 – Vox populi

V USA probíhají prezidentské volby. Svět jako vždy tají dech.

Ústředním tématem kampaně sice byla umělá inteligence, ale úplně v jiném světle, než jak by si technologický sektor představoval. Většina Američanů se od AI odvrací. Ekologické organizace děsí spotřeba energie v datacentrech. Odbory mají strach o práci. Učitelé chtějí AI dostat pryč ze tříd, právníci ze soudních síní.

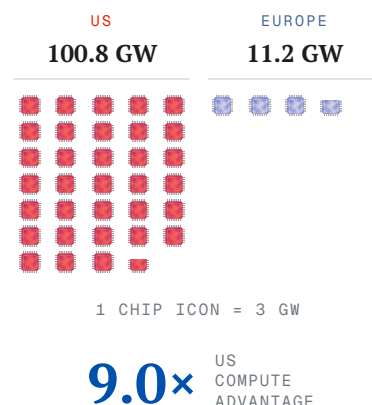
S tvrdým programem proti AI kandidovali v primárkách populisté zleva i zprava. Volali po pozastavení výstavby datacenter, ochraně zaměstnanců, zákazu AI ve vzdělávání a zavedení věkových omezení. Do závěrečného klání sice postoupili středovější kandidáti, jimž v kampaních pomohly silné vazby na průmysl, ale společenská nálada nikam nevyprchala. Lidé jsou rozhořčení.

Odpor vůči AI sice prostupuje celým politickým spektrem, ale společnost to nesjednocuje. Příkopy se prohlubují, a to nejen mezi demokraty a republikány. Vznikají i mezi elitou využívající AI naplno a střední třídou, jež tuto technologii považuje za děsivou, dehumanizující či nemorální a zároveň pozoruje z první řady narůstající nerovnosti. Lidé stále častěji vycházejí do ulic, šéfové hned několika technologických firem čelili pokusům o atentát. Jedno z datacenter se nedávno stalo terčem žhářského útoku. Americká vláda ale proti umělé inteligenci tvrdě zakročit nemůže; nový prezident je totiž stejně jako ten předchozí přesvědčen, že USA musí vyhrát závod v AI nad Čínou, jinak by čelily nepřijatelným hrozbám pro národní bezpečnost. A tak místo aby splnil požadavky veřejnosti, přichází jen s pár provizorními řešeními, kterými se snaží situaci uklidnit.

Odpor vůči AI se šíří i po Evropě. Lidé zuří na americké technologické firmy a požadují, aby vlády začaly jednat. Volají po robustnějších záchranných sítích, aniž by tušili, že Evropa si sotva může dovolit i ty stávající.

Evropské AI firmy mezitím stále více zaostávají.

Propast mezi Heliosem a Atlasem se dál rozevírá, navzdory veřejným investicím, dotacím na výpočetní výkon i zvýhodňování v rámci veřejných zakázek. Americké laboratoře jsou poháněny roji AI agentů, kteří si sami píšou většinu vlastního kódu. Vývoj algoritmů díky tomu postupuje víc než dvojnásobnou rychlostí oproti dobám, kdy byl odkázaný pouze na lidi. Ještě překotnějšímu vývoji brání pouze omezený výpočetní výkon – a to ho má

Atlas k dispozici víc než kdokoli v historii. Zdroje Heliosu jsou řádově jinde, zároveň nemůže interně využívat nejlepší americké modely, a tak je jeho akcelerace výzkumu prakticky zanedbatelná. Propast se dál prohlubuje každý měsíc.

Státní iniciativy sice přinášejí celospolečenský užitek, evropskou suverenitu však nijak zásadně neposilují. Iniciativa pro hraniční AI zaznamenala ohromný posun v oblasti interpretability čili vysvětlitelnosti chování modelů, což přispívá globálně k větší spolehlivosti AI, avšak úspěšný program modelů světa pro robotiku padl do cizích rukou: jakmile se začaly dostavovat první výsledky, Atlas zpozorněl, bleskově postavil vlastní tým a příslibem astronomických rozpočtů na výpočetní výkon se mu podařilo přetáhnout čtyři nejlepší výzkumníky z evropské iniciativy. „Rádi bychom zůstali,“ říkali kolegům při odchodu, „evropskému projektu věříme a chceme pomoci.“ Nicméně v určitých chvílích jen víra nestačí.

Veřejnosti je jasné, že velkolepá unijní AI strategie selhává. Investice do předních evropských firem jako Helios k dostižení konkurence nepomohly. Regulační opatření v rámci nařízení o digitálních službách podmínky na trhu nenarovnala – jejich nejviditelnějším výsledkem je to, že popudila Američany a zhoršila vztahy mezi EU a USA.

Evropa už však do celého projektu investovala ohromný politický i finanční kapitál a přiznat si neúspěch by znamenalo přiznat si, že zbytečně promrhala dva roky a desítky miliard eur. Proto raději ještě přitvrzuje.

Evropská komise oznamuje vznik nového Evropského fondu pro AI suverenitu o objemu 20 miliard eur, který cílí na fotoniku, edge AI a další paradigmaty očekávané „příští vlny“. Je to očividně velmi nejistá sázka. Tytéž instituce, jež nedokázaly proměnit peníze v hraniční schopnosti AI, teď mají dostat další pokus – jenže cíl je teď ještě obtížnější a času je ještě méně. Podle polského europoslance, s nímž se Caroline baví u rautu, je tohle snad první případ v dějinách, kdy někdo navyšuje sázku, přestože má úplně prázdné ruce.

Objevují se trhliny. V Německu vévodí preferencím před nadcházejícími volbami populistická strana, jež vsadila na program otevřeně namířený proti AI – *Zastavte stroje, zachraňte německá pracovní místa*. V Itálii, kde jsou euroskeptické vlády už půl desetiletí normou, vedou populistické strany otevřenou kampaň za referendum o členství v EU.

V Paříži dochází trpělivost. Elysejský palác už nevěří, že unijní plán přinese výsledky v potřebném časovém horizontu. Helios, jediný relevantní evropský hráč v oblasti velkých jazykových modelů, by mohl být jen pár měsíců od definitivního vyřazení ze hry. Po intenzivních jednáních Francie oznamuje státní investici do Heliosu ve výši 15 miliard eur, výměnou za 17% podíl, křeslo ve správní radě a právo veta při budoucích kolech financování.

Christian: francie koupila zdechlinu

Caroline: To není fér.

Caroline: Tihle se aspoň snaží něco dělat.

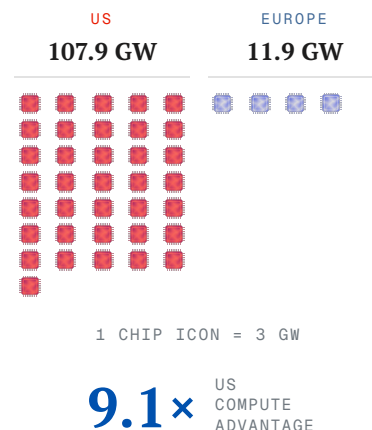
Christian: to na faktech nic nemeni

Leden 2029 – Sny o robotí ekonomice

Čínská AI strategie není nepodobná té unijní, až na jeden klíčový detail: zdá se, že nese výsledky. Stejně jako Brusel i Peking podporuje své nejnadějnější firmy, chrání odvětví dotacemi a pravidly pro veřejné zakázky a prosazuje rychlou adopci AI. Centralizovanému autoritářskému státu se však více prosazuje snáze než sedmadvaceti rozhádaným liberálně-demokratickým státům. Když byly v Číně výpočetní kapacity roztržštěny mezi různé laboratoře, tamní komunistická strana jim jednoduše nařídila sloučit zdroje; Evropská komise takové pravomoci nemá. Čína má navíc širší základnu lidských talentů a přístup ke spoustě levné energie. Nejvyspělejší čínské laboratoře zaostávají za těmi americkými o necelý rok.

Zásadní je, že Čína nepokládá za nutné, aby její strategie závisela na absolutním prvenství v oblasti kognitivní AI. Záměrem vlády od začátku bylo využít umělou inteligenci primárně k podpoře materiální ekonomiky a drží si značnou převahu ve výrobě robotů. Masivní státní dotace vyhnaly roční produkci humanoidů nad jeden milion kusů; domácího robota dnes pořídíte za 10 000 eur. Ve městech jako Šen-čen je zcela běžné vidat humanoidy uklízející ulice nebo čtyřnohé roboty doručující balíky. Peking sází na to, že v AI stačí být v těsném závěsu za Silicon Valley, a jak postupně vyvstávají nové schopnosti využitelné v robotice, čínský náskok v robotickém průmyslu se začne naplno vyplácet.

Tato sázka se stále ukazuje jako realistická a v USA rostou obavy. Američtí politici začínají závod v AI s Čínou označovat za druhou studenou válku. Napětí se dále vystupňovalo poté, co Spojené státy přinutily ASML zastavit vývoz do Číny, a Peking i Washington od té doby posílily bezpečnostní opatření kolem svého vývoje AI. V USA výzkumníky prověřují tajné služby a bez bezpečnostní prověrky se nedostanou k vahám hraničních modelů; federální vláda navíc Čínu pravidelně obviňuje z krádeží algoritmického know-how. Čína částečně znárodnila společnost Zimo a do podpory AI se pokládá celou svou těžkou vahou. Když v blízkosti významného datacentra Zimo dojde k výpadku elektrické sítě, okamžitě se vyrojí spekulace, že šlo o kybernetický útok podporovaný USA a poháněný AI.

Christian: zdravim z sen-cenu

Christian: zrovna mi tu robot v namornickym klobouku
namichal negroni

Christian: roboty tady vyrabi jako by to byly
spendliky

Caroline: A chutnalo ti negroni?

Christian: jojo. vynikajici

Duben 2029 – VIP přístup

Poptávka po AI strmě stoupá a nabídka výpočetního výkonu jí nestačí. Vývojáři omezují a zdražují přístup ke svým hraničním modelům, firmy se mohou po tokenech utlouct.

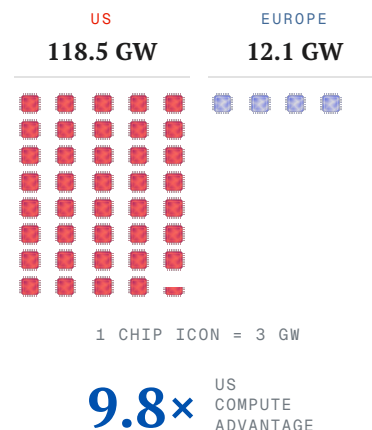
Americké firmy provozují 70 % světového výpočetního výkonu pro AI a své služby prodávají po celém světě. V praxi to znamená, že americká infrastruktura pomáhá cizím firmám k vyšší produktivitě, cizím armádám k větší akceschopnosti a cizím laboratořím k lepší konkurenceschopnosti (ačkoli v posledním případě se tak neděje prostřednictvím legálního prodeje, nýbrž ilegálních destilačních útoků). Washingtonu to dělá den ode dne větší starosti.

Americké národně-bezpečnostní prověrky už získaly oficiální rámec, na jejich dobrovolnost už si nikdo ani nehraje. Přístup k nejvyspělejším modelům je automaticky omezován, mimo jiné kvůli šetření výpočetní kapacity pro americké zákazníky. Jako první se k nim dostávají domácí vládní úřady, po nich vlády spojenců; nepřátelské státy vůbec.

Samotný přístup k modelům a jejich vahám je však jen jedna strana mince. Nedostatkový *compute* znamená, že i samotná inference (provoz modelů) je drahá záležitost, a v dubnu už toho má Washington dost. Kromě omezování přístupu začne omezovat také samotné využívání, a to i pro spřátelené země.

Nařízení FISR o službách hraniční inference (*Frontier Inference Services Rule*) je licenční režim rozčleněný podle států. Země 1. kategorie – blízcí spojenci, jako jsou anglofonní státy sdílející zpravodajské informace v rámci uskupení „Five Eyes“, ale i Japonsko, Jižní Korea, Tchaj-wan a Nizozemsko – získávají neomezený komerční přístup a podléhají jen mírným ohlašovacím povinnostem. Země 3. kategorie – nepřátelské státy jako Írán, Rusko a Čína – mají přístup standardně zcela zakázán. Většina evropských států se ocitá uprostřed, mezi zhruba stovkou zemí 2. kategorie. FISR stanovuje, že zákazníkům z druhé skupiny smí v součtu připadnout maximálně 25 % inference z hraničních modelů jakéhokoli poskytovatele, přičemž jednotlivé licence se posuzují podle řady kritérií včetně „souladu s národně-bezpečnostními zájmy USA“.

Pro Brusel je klíčovým číslem právě oněch 25 %, což není zrovna dobrá zpráva. Evropeští zákazníci už nyní spotřebovávají bezmála čtvrtinu americké hraniční inference. Kdyby se o tento podíl měla Evropa

spravedlivě dělit s dalšími osmdesáti státy, musely by se evropské kvóty snížit na polovinu. Během týdne začnou evropským firemním zákazníkům, kteří nepodepsali dlouhodobé kontrakty, chodit oznámení o snižování limitů a zvyšování cen. Nemohou ani přejít k jiné laboratoři, protože stejná pravidla platí pro všechny americké poskytovatele.

Evropa je závislá na americké AI, nicméně Spojené státy na Evropě nijak závislé nejsou. Výpočetní výkon je nyní natolik nedostatkový, že ztráta evropských zákazníků se na ziscích velkých firem nijak znatelně neprojevuje: stejně už narážely na kapacitní limity, takže inferenci, kterou najednou nedodávají do Evropy, přesměrují k uspokojení nenaplněné americké poptávky nebo prostě do vlastního interního výzkumu a vývoje. Atlas i jeho konkurenti sice za zavřenými dveřmi naléhají na Bílý dům, aby svůj postoj zmírnil (restrikce totiž znamenají riziko uzavření budoucích trhů a z hlediska PR jde o katastrofu), své obavy se však zdráhají vyjádřit veřejně, protože čím více přibývá národně-bezpečnostních restrikcí kolem AI, tím důležitější je udržet si s federální vládou dobré vztahy. Kromě toho se soustředí na to, aby vyhrály závod ve schopnostech modelů a aby udrželi kontrolu nad systémy, které jsou čím dál chytřejší než jejich lidscí autoři. Washington tak není pod žádným výraznějším tlakem.

Brusel narychlo svolává mimořádné zasedání Evropské rady. Francouzští a němečtí ministři míří do Washingtonu, aby požádali o zařazení do 1. kategorie. Dozvídají se, že 2. kategorie lépe odráží „současný stav bilaterálních vztahů“.

Shrnutí rozhovorů si Caroline pročítá v metru cestou domů. Celou dobu věděla, že tahle chvíle přijde. I tak je to pro ni tvrdá rána.

Caroline: Už to pochopili. Je prostě pozdě.

Christian: jo

Christian: toho jsem se bal

Christian: za jak dlouho asi začnou vyhrožovat uplným odříznutím

Caroline: To jsem si taky říkala.

Květen 2029 – Ztráta kontroly

Týden po zavedení inferenčních limitů drnčí v evropských metropolích telefony; firmy se v panice snaží oddálit nevyhnutelné. Generální ředitel francouzské energetické společnosti volá do Elysejského paláce s tím, že jeho kyberbezpečnostní týmy už teď nestíhají čelit AI útokům a snížení přístupu k hraničním americkým modelům na polovinu by výrazně ohrozilo kritickou infrastrukturu.

Šéf dánského logistického giganta sděluje premiérovi, že po letech optimalizací je firma závislá na amerických systémech, které teď nedokáže snadno nahradit, a v ohrožení je tak celý její obchodní model. Německá delegace menších podniků varuje kancléře, že už samotný nárůst cen tisícům malých firem zcela znemožní využití pokročilé AI.

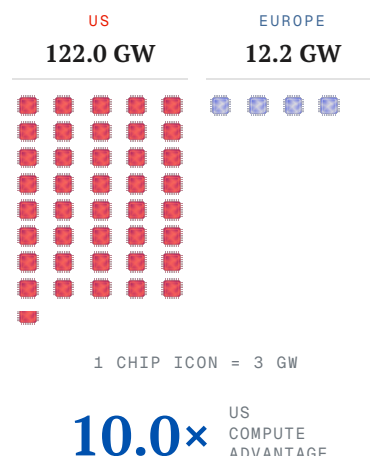
Evropské podniky, které prozíravě pozastavily nebo zrušily své snahy o suverénní AI, po léta přizpůsobovaly firemní procesy nejkvalitnějším AI agentům. Teď jim hrozí, že jim tyto agenti zmizí přímo pod rukama. Evropské alternativy zaostávají téměř o dva roky. Čínské alternativy pak nepředstavují reálnou možnost pro nikoho, kdo má oddělení compliance.

V Bruselu už teď konečně nikdo netvrdí, že je umělá inteligence přeceňovaná. Slovo „bublina“ Caroline neslyšela už řadu měsíců. Její šéf, který dříve tvrdil, že Caroline přehání, teď tráví celé dny na telefonu s unijními státníky a pokouší se hasit ty největší požáry. V úterý odpoledne se zastaví u jejího stolu se dvěma hrnků kávy a jeden jí podá. Popíjejí téměř beze slov. Caroline dojde, že to je z jeho strany největší náznak omluvy, kterého je aktuálně schopen.

Problém teď už vidí všichni. Jenže vidět ho a dokázat ho vyřešit jsou dvě velmi odlišné věci. Poptávka po modelech Heliosu závratně stoupá a dalece přesahuje dostupné kapacity. Gigatovárny se sice konečně staví, ale zprovozněny budou až příští rok – a i tehdy pokryjí jen nepatrný zlomek toho, co by bylo potřeba k překonání současné propasti.

Christian: vis co je vtipny

Christian: francie na ty investici do heliosu vlastne neskutecne vydele

Christian: narůst poptávky je brutální

Caroline: Tady někdo hraje 3D šachy.

Evropská ekonomika se dusí. Po sérii napjatých telefonátů s Washingtonem se evropští lídři shodují, že je třeba podniknout něco drastického. Poprvé ve své historii zahajuje Evropská komise formální vyšetřování na základě „nástroje proti ekonomickému nátlaku“, kterému se přezdívá *obchodní bazuka* už od dob, kdy šlo jen o odstrašující prostředek a nikdo reálně nečekal, že někdy dojde k „výstřelu“.

Čtyřměsíční zkoumání vede k jednoznačnému závěru – FISR je ekonomickým nátlakem. Analýza však přichází i s nepříjemným zjištěním: přímočará odvěta by byla kontraproduktivní. Cla na americké cloudové a digitální služby by akorát tak zdrazila inferenci hraničních modelů, o kterou se evropské podniky už teď zoufale perou. Vyloučení amerických poskytovatelů z veřejných zakázek (což by před deseti lety Američany citelně zbolelo) by vyznělo naprázdno, protože přesně to už řeší nařízení o digitální suverenitě.

Navrhovaná protiopatření proto sahají po méně zjevných možnostech *bazuky*: pozastavení ochrany duševního vlastnictví pro americké laboratoře v rámci jednotného trhu a prověřování či blokování akvizic evropských firem těmi americkými. Jsou nastavena tak, aby zasáhla washingtonské exportéry, ale zároveň se nedotkla vlastních evropských rozpočtů na výpočetní výkon.

Nejbolestivější opatření míří na fotolitografický dodavatelský řetězec: omezení exportu a servisu ze strany ASML pro americké továrny na čipy v Arizoně. Je to však také zbraň nejtěžšího kalibru, která může vyvolat odvetu, kterou si Evropa dost možná nemůže dovolit.

Při hlasování však návrh potřebnou kvalifikovanou většinu nezíská. Nizozemsko a Irsko hlasují proti a odvolávají se na transatlantické vztahy. Kvůli obavám před Ruskem se k nim přidává i Polsko a pobaltské státy. Itálie se zdržuje hlasování. Vysoký úředník Komise novinářům na kameru vysvětluje, že za výsledkem stojí „rozdílné posouzení strategické situace jednotlivými státy“. Mimo kameru pak francouzský úředník stejným novinářům říká, že v použití zbraně, kterou tvořili celé desetiletí, delegátům brání příliš velký strach z Washingtonu.

Caroline tráví většinu léta na krizových schůzkách. Ti samí lidé, kteří jí ještě před pár lety tvrdili, že se nic neděje, se jí teď ptají, jestli se s tím dá ještě vůbec něco dělat. Odpovídá jim, že prostor pro jakoukoli smysluplnou reakci se uzavřel někdy mezi lety 2025 a 2027. Teď už lze jen minimalizovat škody.

Únor 2030 – Otřes na trhu práce

Evropská idyla předstírané práce, kdy lidé chodili zahradničit, zatímco za ně pracovali AI agenti, a firmy je nesměly propustit, nemá dlouhého trvání.

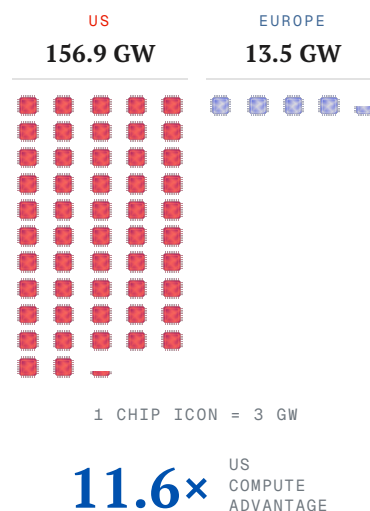
Evropské podniky, které musí dál platit plné stavy zaměstnanců, nedokážou konkurovat svým štíhlejším americkým rivalům, zvláště když je navíc brzdí i méně kvalitní modely a omezenější a dražší inference. První otřesy zaznamenávají odvětví, která jsou vlivu AI vystavena nejpříjemněji. Softwarové firmy přicházejí o zakázky, protože americká konkurence dodává produkty rychleji a za zlomek ceny. Středně velké poradenské firmy zjišťují, že jejich doporučení zvládnou hraniční AI modely bez potíží předvídat, a samy tak nemají čím přispět.

A aby toho nebylo málo, systémy AI se dál a dál zdokonalují. Za poslední překážku na cestě k opravdové automatizaci kognitivní práce se často označovalo kontinuální učení. Zatímco lidští pracovníci si během své kariéry postupně budují kontext, schopnost úsudku a implicitní znalosti, systémy AI každou novou konverzaci začínaly se stejnými zmrazenými vahami. Tento handicap sice částečně kompenzovala dlouhá kontextová okna a externí paměť, model se ale během ostrého provozu nikdy nic nového doopravdy *nenaučil*.

To už ale neplatí. Když nejnovější model Atlasu stráví šest týdnů v konzultační firmě, osvojí si její styl psaní. Naučí se, kdo má před kým respekt, kteří klienti těžce nesou špatné zprávy nebo na koho ze seniorních pracovníků se lze nejlépe spolehnout. Fungování v praxi má sice své mouchy, ale selhání jsou ojedinělá a výsledky za tu cenu stojí. Ohroženy jsou tak nově i ty kognitivní profese, které se dosud považovaly za bezpečné díky potřebě citlivého posuzování kontextu nebo těžko přenositelnému institucionálnímu know-how.

Vysloveně kvůli AI dostane výpověď málokdo, problém však tkví v tom, že firmy paralyzované krizovým režimem neotevírají nové pozice. Možnosti uplatnění čerstvých absolventů jsou na tom nejhůř, co kdo pamatuje. Nábor zmrazilily nebo zredukovaly advokátní, finanční i účetní firmy; v podstatě všichni ti, kdo stále zvládají zaplatit nejpokročilejší AI, případně kdysi prozíravě uzavřeli dlouhodobé smlouvy.

Carolinin mladší bratr Ioni v létě dokončil magistra v oboru logistického managementu a od té doby hledá práci. Jednou měsíčně spolu v Paříži zajdou na večeři – účet platí ona – a bratr se vyptává, jestli by se neměl

rekvalifikovat. Caroline neví, co na to říct. Personál chybí třeba v ošetrovatelských profesích, ale jemu se dělá zle při pohledu na krev. Na manuální řemesla není stavěný. Bratr jen pokývne hlavou, objedná si další pivo a Caroline ho nechá změnit téma.

Politici, kteří si kariéru postavili na brojení proti AI, se teď dočkávají zadostiučinění. Ti, kteří si nechávali zadní vrátka, teď horečně improvizují. V evropských městech jsou na denním pořádku pouliční protesty – jedni požadují ochranu zaměstnanců, druzí zákaz americké AI, jiní zákaz veškeré AI a všichni do jednoho se dožadují toho, aby s tím někdo někde v nějaké budově konečně něco udělal.

Evropské zpravodajské služby už přes rok upozorňují na koordinované informační operace zacílené na evropské publikum. Tyto narativy úmyslně brnkají na strunu nejsilnějších obav: Evropu drancují americké technologie, Washington se k nám chová jako k vazalovi a transatlantické vztahy fungují jako jednosměrka. Nic z toho není vyloženě lež. Haag a Berlín zveřejňují analýzy těchto operací, stopy údajně vedou do Peking. Veřejnosti je to ale celkem jedno – s podstatou těchto obav totiž v zásadě souhlasí, ať už je přizívá kdokoli.

Christian: tak jak je v evrope

Caroline: Lidi jsou naštvaní, pochopitelně.

Christian: tady taky nic moc

Christian: pred tydnom zas nekdo podpalil dalsi datacentrum

Caroline: Koukala jsem.

Christian: vsichni si pripadaji jako porazeni

Christian: krome velkych AI firem

Červen 2030 – Nabídka, kterou nelze odmítnout

Lídrem v robotice je Čína. Teď se do ní ale po hlavě vrhá i Atlas.

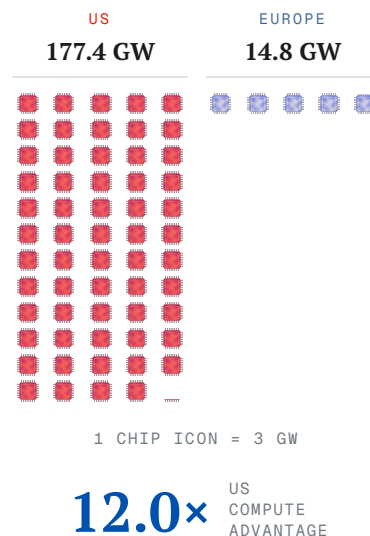
Představuje plán investovat stovky miliard do průmyslových dat a výrobních kapacit s cílem vyrábět roboty v objemech srovnatelných s Čínou. Generální ředitel Atlasu popisuje své uvažování: Amerika si stále udržuje náskok v AI softwaru. Nový tým Atlasu pro modely světa dokázal rozlousknout poslední softwarové oříšky, které bránily nástupu univerzální robotiky. Vybudovat fyzické dodavatelské řetězce však trvá celé roky. Pokud je Atlas stihne dokončit dřív než jeho rivalové, výhoda se bude dále kumulovat – brzy budou roboti stavět továrny na výrobu robotů, stejně jako dnes AI píše kód pro zdokonalení AI.

Srovnat krok s Čínou však bude vyžadovat hodně úsilí. Postavit novou továrnu na roboty trvá v USA dva roky, v Číně sedm měsíců. Deset let překotné expanze datacenter přivedlo USA na hranu energetických kapacit a v Američanech vyvolalo odpor ke všemu, co souvisí s AI. Nové provozy narážejí na odpor místních obyvatel a politici jednotlivých států se stavějí na stranu svých voličů. Rychlý ekonomický růst je nepopíratelný, naráží však na limity infrastruktury, nerovnosti a veřejné mínění.

Šéf Atlasu se proto rozhodne, že nejrychlejší cesta nevede přes novou výstavbu, nýbrž přes odkoupení a přestavbu již stojících továren. S podporou spřátelených investičních fondů začíná skupovat průmyslové podniky s dostatkem využitelných ploch, které lze přebudovat na výrobu kolových, čtyřnohých a humanoidních robotů.

Velmi vysoko na tomto seznamu figurují evropské automobilky. Po letech tlaku čínské konkurence se největší německá automobilka potácí na pokraji bankrotu. Její tržní hodnota se oproti maximu z doby před nástupem elektromobilů propadla o 80 % na 18 miliard eur. Pro Atlas, který má dnes hodnotu 13 bilionů dolarů, jsou to jen drobné. A investice se bohatě vrátí. Německé pracovní právo výrobce nutilo udržovat naddimenzované počty zaměstnanců. Jejich mzdy není z čeho vyplácet a akcionáři už dva roky intenzivně hledají kupce. Pro firmu, která shání high-tech průmyslové zázemí pro produkci desítek milionů robotů ročně, je to ideální příležitost.

Berlín se staví proti. Zablokuje prodej s odvoláním na národní bezpečnost, ale zasvěcení vědí, že jde spíše o národní hrdost.

Atlas nehodlá ustoupit. Jeho ředitel se obrací na amerického prezidenta; ten se už dříve nechal slyšet, že kdo ovládne robotiku, ovládne i ekonomiku a že Čína postupuje vpřed rychleji, než je Washington ochoten tolerovat. Do dvaasedmdesáti hodin Bílý dům oznamuje, že na dovoz evropských automobilů uvaluje astronomická cla. Oficiálně nemá tento krok s pokusem o koupi automobilky nic společného.

O tři týdny později je oznámen prodej, navenek maskovaný jako partnerství. Německý stát získá v novém subjektu dvacetiprocentní podíl a stávající představenstvo si ponechá formální kontrolu. V tiskové zprávě hned jedenáctkrát zazní slovo „evropský“.

Nicméně v zákulisí má hlavní slovo Atlas. Zajistil si provozní většinu, licenční práva k výrobní platformě a předkupní právo při jakémkoli budoucím navýšování kapitálu. Zisky plynou přes holdingovou společnost ve státě Delaware. Berlín si sice zachoval tvář, ale tím to končí.

V následujících měsících se stejný vzorec opakuje ještě několikrát. Představenstva mají fiduciární povinnost jednat v zájmu akcionářů, a když nabídka výrazně převyšuje tržní hodnotu a alternativou je insolvence, jsou zájmy akcionářů zcela zřejmé. Americké firmy postupně pohlcují a transformují jednoho high-tech výrobce za druhým – od robotiky přes letectví až po specializované strojírenství. Podle oficiálních stanovisek tento postup chrání pracovní místa a udržuje klíčové provozy na evropské půdě, nicméně ve skutečnosti nemá Evropa žádnou reálnou protinabídku.

Christian: celkem 11x

Caroline: Taky jsem to počítala.

Christian: to me ani nepřekvapuje

Srpen 2030 – Kolaps modelu

Spojené státy se nesnaží zničit Evropu. Snaží se porazit Čínu v závodech, v němž podle nich jde o přežití. Avšak z pozice Caroline je těžké v tom vidět rozdíl.

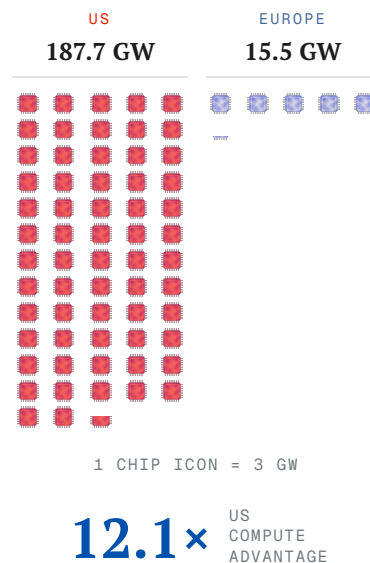
Evropa už si jednou něčím podobným prošla po finanční krizi v roce 2008. Sociální výdaje rostou zrovna ve chvíli, kdy klesají příjmy z daní. Vlády si půjčují v očekávání budoucího růstu, který nepřichází. Věřitelé zpřísňují úvěrové podmínky. Politici představitelé mají na výběr z čím dál méně čím dál horších alternativ.

V Paříži předkládá ministr financí Národnímu shromáždění návrh rozpočtu, jemuž v sále nevěří vůbec nikdo, ani on sám. Tři čísla jednoduše nejdou skloubit: sociální výdaje se blíží úrovním z doby covidu, příjmy z firemních daní jsou o 9 % nižší a desetina rozpočtu padne na splácení narůstajícího dluhu. Jediný způsob, jak alespoň předstírat, že ty počty můžou vycházet, je očekávat zcela nerealistický růst – což každý okamžitě prokóukne.

Caroline sleduje novinky na mobilu během oběda. Myslí na svého bratra. Práci pořád nenašel. Má dluhy ze studia, nulové úspory a přestěhoval se zpátky k rodičům. Totéž udělalo několik jeho přátel a někteří už mluví o tom, že se odstěhují do Británie, která si s nástupem AI – k překvapení mnohých – poradila o dost lépe než většina zemí EU.

Agentura Moody's ještě během tohoto měsíce zařazuje Francii pod negativní dohled. Vzápětí se přidává S&P. Samotné snížení ratingu sice přijde až později, ale trh už ho promítá do cen. Francouzské náklady na státní půjčky se prudce vzdalují těm německým a nůžky se rozevírají nejvíc od zavedení společné měny. Trhy si už nejsou jisté, zda je francouzské euro totéž co německé, ani zda se eurozóna dokáže udržet pohromadě.

V září překračuje francouzská dluhová služba 12 % rozpočtu. K listopadu ratingové agentury začínají situaci přezkoumávat ne jednou za čtvrtletí, ale průběžně. Rating je postupně v rychlém sledu snížen také Itálii, Španělsku a Řecku. Peníze, které ve všech čtyřech státech dříve plynuly do státní pokladny, se teď přesouvají do amerických bilancí a zbývající daňový základ se zcela ztrácí ve stínu rostoucích nákladů na sociální zabezpečení a obsluhu dluhu. Odhady růstu se s každou další prognózou upravují směrem dolů.

Zhruba ve stejné době se začínají objevovat čínské úvěry. Čínský státem podporovaný fond otevírá úvěrovou linku portugalské infrastrukturní bance. Druhý fond refinancuje tranši řeckého státního dluhu za podmínek, jakým se žádná evropská instituce nevyrovná. Třetí fond se zaručuje za dluhy jedné ze španělských regionálních vlád. Uniklý interní dokument Evropské komise tento vzorec označuje za „strategicky motivované nasazení kapitálu“. O jakou strategii jde, nikdo netuší. Část analytiků se domnívá, že Peking chce získat společnost ASML nebo licenci na technologii EUV, podle jiných jde spíše o obecnou snahu podpořit oddalování Evropy a Spojených států.

Christian: videlas ta cisla z francie

Caroline: Víc mě děsí ta záchranná lana z Číny.

Caroline: Trhají nás vejpúl.

Christian: mrzi me to

Christian: vazne

Politické důsledky na sebe nenechají dlouho čekat. Protesty se šíří celou Evropou a přerůstají v násilnosti. Obrazovky v Berlaymontu přenášejí záběry nepokojů v Paříži a v Římě; vesměs jde o mladé lidi, které nespojuje o moc víc než přesvědčení, že je systém zradil. Ve většině unijních států vedou v předvolebních průzkumech populisté, kteří se často otevřeně vymezují proti AI a proti USA. Evropa se tříští. Jižní Evropa potřebuje pomoc ze severu, jenže i státy jako Německo, jež nejsou zdevastované dluhem a teoreticky by mohly pomoci, řeší své vlastní krize.

Unijní blok se začíná pomalu drobit. Slovensko už ani nepředstírá, že bere Komisi vážně v čemkoli krom obchodu. Polsko a pobaltské státy, které mají obavy z Ruska a už nevěří v záchranu ze strany EU, upevňují své vazby na Spojené státy. Severské státy, které si postavily vlastní datacentra a mají tak s čím vyjednávat, vytvářejí vlastní koalici bez ohledu na Brusel. Mnoho Britů soudí, že brexit byl nakonec možná přece jen k něčemu dobrý, protože takto mohou mnohem snáz uzavírat bilaterální dohody o AI s Washingtonem.

Na druhé straně Atlantiku vypadá situace úplně jinak. Americká vláda, jež se rovněž potýká s protesty proti AI, zavádí opatření pro garanci pracovních míst a přímé platby občanům, a to v rozsahu, který je pro Evropu zcela nemyslitelný. Protesty sice neutichly, ale vláda si tím koupila čas. Tohoto kontrastu si všímá evropská veřejnost i ministři financí. Ti dobře vědí, že americké kroky financuje primárně hospodářský růst poháněný AI, což jejich vlastní ekonomiky nabídnout nedokážou.

V lednu 2031 se euro ocitá pod permanentním tlakem. Z jižní Evropy odchází kapitál a zpátky se nevrací. ECB intervenuje, intervenuje znovu, až jí nakonec dojdou věrohodné nástroje. Koncem února přesouvají klienti italských a řeckých bank své peníze na sever rychleji, než to ECB stíhá kompenzovat. Za zavřenými dveřmi už evropští představitelé neobhajují euro v jeho současné podobě.

Christian: jak to zvladas

Caroline: Jsem v pohodě.

Christian: prijed do san francisca

Christian: jako vazne. vzali bysme te hned zitra

Caroline: Nemůžu odjet.

Christian: proc ne

Caroline: Někdo tu musí zůstat.

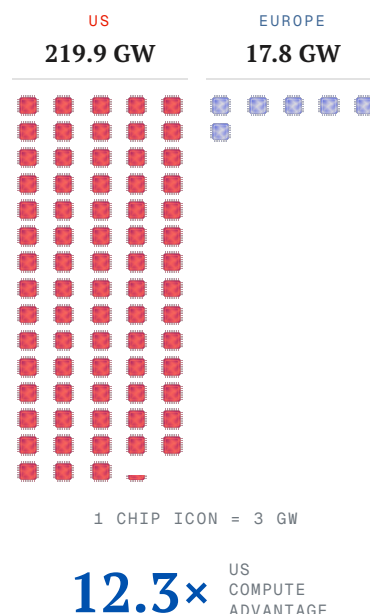
Březen 2031 – Mezi giganty

Na počátku roku 2031 se moc soustředí na dvou místech. Na kognitivní frontě vedou Američané, na fyzické stále Číňané. Samotný Atlas má větší hodnotu než všechny evropské kotované firmy dohromady. Každá ze tří největších amerických AI firem utrácí za *compute* více, než kolik dává EU na obranu. Největší čínský výrobce humanoidů vyexpeduje za jediný měsíc více kusů než Evropa za celý rok.

V kontextu rostoucího napětí v transpacifické oblasti se do popředí zájmu dostává Tchaj-wan. Právě zde se nachází většina továren TSMC, kde se vyrábí ty nejmodernější světové čipy. Rozdíl mezi americkou a čínskou kognitivní AI se za uplynulý rok zvětšil a spolu s tím narůstá i strategický význam Tchaj-wanu. Drobné námořní střety, k nimž předloni docházelo sotva jednou za čtvrt roku, se nyní odehrávají každý týden. Obě strany už provedly veřejné testy zbraňových systémů řízených umělou inteligencí a v utajení se testují ještě pokročilejší verze. Ve Washingtonu jsou laboratoře s ministerstvem obrany provázány natolik, že už nemá velký smysl mezi nimi rozlišovat; v Pekingu má tato integrace formálnější ráz. Komentátoři a analytici už běžně používají slovo *válka*, bez přívlastků jako „obchodní“ nebo „studená“. K rozpoutání plnohodnotného konfliktu by mohlo v každé z metropolí stačit rozhodnutí tří nebo čtyř mužů.

Evropa je v katastrofálním stavu, jakkoli to nikdo z představitelů není ochoten naplno přiznat. Polarizace se vymyká kontrole, sociální model se hroutí. V zemích nejhůře zasažených otřesem z AI se hospodářský růst úplně zastavil, jinde ztratil jakoukoli souvislost s kvalitou života. V těch členských státech, kde se častěji využívají úvěry s pohyblivou sazbou, prudce přibýlo případů nesplácení hypoték. S evropským státním dluhem se obchoduje na úrovních známých spíše ze států, kde lidi vozí bankovky v kolečku. O rozdílech v bohatství oproti USA se dříve mezi ekonomy živě debatovalo (je to dáno pouze menším počtem odpracovaných hodin? není evropský životní standard vyšší?). Teď už se nedebatuje – kdokoli letí do Kalifornie, vnímá kontrast už pár minut po přistání.

Ale Evropa má v rukou ještě jednu poslední kartu. Po pěti letech neúspěšných pokusů o vybudování sektoru hraniční AI stále ovládá alespoň to jediné úzké hrdlo, jímž musí procházet všichni aktéři tohoto závodu. Zařízení pro EUV fotolitografii, používané k tisku nejmodernějších čipů, totiž stále umí vyrábět pouze jedna firma na světě a tou je ASML. Spojené

státy by bez přístupu k těmto zařízením nemohly dál navyšovat náskok v AI, naopak Čína by s přístupem k nim pravděpodobně už dávno srovnala krok.

Peking mezitím výrazně pokročil s vlastními stroji DUVi a očekává se, že do roka odstartuje jejich hromadnou výrobu. To ale stačit nebude: rok dnes znamená celou věčnost a nejpokročilejší čipy, které Čína potřebuje, pomocí technologie DUVi vyrábět nelze. Spojené státy postupují každým dnem. Čínská vláda se silně strachuje, že příchod superinteligentní AI je za dveřmi, přičemž nikdo moc neví, čeho by takový systém mohl být schopen. Někteří poradci se obávají, že by USA dostatečně výkonnou AI mohly využít k neutralizaci čínského jaderného protiúderu. Jiní se děsí toho, že by AI mohla získat takové přesvědčovací schopnosti, aby rozvrátila samotnou Stranu. Čína má sice náskok v robotice, to však tyto obavy neutišuje.

Peking proto posiluje strategii, kterou razí už dva roky. Objem úvěrů pro jižní Evropu se zvyšuje a jejich podmínky jsou ještě výhodnější. Informační kampaně nabírají na síle. K evropským lídrům se dostávají náznaky, jak by výhledově mohly vypadat užší vztahy: přednostní přístup na trh, spolupráce v robotické výrobě a místo u jednacího stolu, od něhož Washington Evropu do značné míry odstavil. Vůbec poprvé se výslovně zmiňuje společnost ASML a její technologie EUV. V několika evropských metropolích se poprvé vážněji uvažuje o čínské alternativě – přece jen pět let vazalského postavení vůči Washingtonu zanechalo své stopy.

Čína se pokouší vrazit mezi Evropu a USA klín a daří se to víc, než kolik je Washingtonu příjemné. Pentagon považuje ztrátu kontroly nad ASML za hrozbu na úrovni šíření jaderných zbraní. Bílý dům se rozhoduje, že nad firmou musí získat přímou kontrolu ihned, dokud se tato možnost vůbec nabízí. Volá do tří států, které by mohly plán překazit: do Nizozemska, kde ASML sídlí, a do Německa a Francie, bez jejichž svolení by na něco takového žádná nizozemská vláda nepřistoupila.

Americká viceprezidentka nabídku předkládá během čtyřicetiminutového telefonátu přes zabezpečenou linku. Samotná ASML bude začleněna do společného nizozemsko-amerického holdingu řízeného sdílenou správní radou, v níž bude mít Washington rozhodující slovo ohledně objemu výroby, zákazníků a transferu technologií. Na oplátku Spojené státy nabízejí tak masivní kapitálovou injekci, jaké se Evropa nedokáže rovnat, a která má otevřít cestu k vybudování nových továren ASML na americké půdě. Co je ještě nečekanější, USA slibují také přímé platby evropským

občanům, navázané na americké mimořádné zisky z AI. Zpočátku by se jednalo o malé částky, například 100 eur na osobu ročně, ale postupem času by suma rostla.

Trojice evropských lídrů se rozhodne ostatní unijní premiéry a prezidenty vůbec neinformovat; nabídku nepovažují za přijatelnou a bojí se, že zbytek bloku by je nutil, ať na ni kývnou. Proto zdvořile odmítnou. Avšak Bílý dům obratem ohlásí nabídku veřejně – a k cukru rovnou přidá i bič. Nepodepíše-li EU, celý region spadne do 3. kategorie podle FISIR, a přijde tak o veškerý současný i budoucí přístup k americké AI. Spojené státy vědí, že drží v ruce všechny trumfy – přes své tchajwanské partnery nashromáždily dostatek existujících EUV strojů i servisního know-how na to, aby bez ASML vydržely déle, než jak dlouho vydrží Evropa bez hraniční AI.

Několik evropských metropolí se obrací na Číňany a doufá v protinabídku, díky níž by si mohly dovolit Washington odmítnout. Dostane se jim však něčeho úplně jiného, než v co doufali. Peking dospěl k závěru, že jeho ofenziva šarmu nestačí a že i on musí změnit tón: pokud Nizozemci podepíší s Washingtonem, dojde k přehodnocení podmínek pro vývoz vzácných zemin a vývozních licencí na roboty. Lhůta je přitom ještě kratší než ta americká.

Evropa má nyní tři možnosti – a všechny špatné.

Podepíše-li dohodu s Washingtonem, vzdá se své jediné páky a de facto se promění v americký protektorát, a pokud Čína skutečně zastaví export zemin, padne i zbývající evropský průmysl.

Přikloní-li se k Pekingu, jih se možná zachrání před utopením a Unie snad přežije svou bezprostřední fiskální krizi, zároveň by tím ale Číně předala pomyslný klíč k budoucnosti a ze strany Washingtonu by narazila na tvrdou reakci, jakou by nedokázala vstřebat ani s čínským záchranným lanem. Zařazení do 3. kategorie by byl teprve začátek.

Nepodepíše-li ani s jedním, nedostane Evropa nic. Místo toho by na ni naplno dopadla nevole obou velmocí naráz. Riskuje, že přijde současně o hraniční inferenci i klíčové výrobní vstupy, což by už tak oslabenou Unii pravděpodobně rozložilo.

Evropská rada svolává mimořádné zasedání. Ani po čtrnácti hodinách se nedaří dosáhnout výraznějšího pokroku. Rada schvaluje vyslání delegace do Washingtonu se záměrně nejednoznačným mandátem, jak vědí všichni

přítomní. V rozporu s běžnou praxí Rady rozhodnou nejvyšší představitelé až přímo na místě.

Schůzka se koná v úterý ráno v Eisenhowerově budově. V čele evropské delegace stojí nizozemský premiér, francouzský prezident, německý kancléř, premiéři Polska, Španělska a Itálie, přičemž každého z nich doprovází také ministr zahraničí a poradce pro národní bezpečnost.

Americká delegace vypadá podobně, jen v zadní řadě sedí dva úředníci se sluchátky v uších, které nikdo nepředstavil.

Sluchátka jsou napojena na vyspělý model AI, jenž se infiltroval do všech evropských komunikačních kanálů, které se mu podařilo najít. Ví, co který evropský lídr minulý týden prohlásil na jednání svého kabinetu. Ví, kdo z nich má milenku, kdo se léčí s rakovinou prostaty a čí dcera má oplétačky se zákonem. Ví, čeho se každý z nich nejvíc bojí a co je ochoten obětovat, aby se tomu vyhnul. Evropané o tom nemají ani tušení.

Členkou doprovodného týmu, který Komise do Washingtonu přivezla, je i Caroline. Sedí o dvoje dveře dál v salonku pro delegace a na obrazovce na zdi sleduje uzavřený přenos.

Koncem dopoledne je už jasné, že evropští vyjednavací nejsou jednotní. Německý kancléř a polský premiér vehementně prosazují dohodu s Američany, španělský premiér se chce přiklonit k Číně, francouzský prezident odmítá obě strany, nizozemský premiér vypadá, že je mu nevolno, a italský premiér za poslední tři hodiny téměř nepromluvil.

V poledne vyhlásují přestávku. Státníci se se svými doprovody rozcházejí do přilehlých místností. Caroline vychází ze salonku, chce si najít kávu a vyčistit si hlavu.

Na chodbě málem vrazí do italského premiéra, který zrovna sám opouští jednací síň. Má sundané sako a povolenou kravatu. Je menší, než si ho představovala. Jakmile spatří její visačku, zastaví se.

„Komise?“

„DG TRADE, pane.“

Chvíli si ji měří pohledem. „Pojďte se mnou.“

Dají se pomalu do kroku. O premiérovi je známo, že se před velkými rozhodnutími nepředvídatelně radí s řadovými úředníky, novináři nebo třeba se svým řidičem. Někomu to připadá sympatické. Ať tak či onak, v evropské politice se drží už čtyřicet let.

„Tam vevnitř,“ říká, „všichni jen omílají ty samé argumenty jako za poslední dva roky. Všechno to už znám.“ Pohlédne na Caroline. „Která z těch tří možností nejvíc děsí vás?“

Caroline chvíli uvažuje, než odpoví.

„Nepřiklonit se ani na jednu stranu vypadá, jako bychom si nechávali otevřené možnosti,“ říká. „Ale tak to není. Musíme si jednu z nich vybrat, ne jenom pasivně čekat, co s námi bude, a předstírat, že jsme oběti okolností. A Číňanům takovou moc dát nemůžeme. Takže to musí být Američané.“

Premiér pomalu pokýve hlavou. Neříká, jestli s ní souhlasí. Lehce po strýcovsku ji poplácá po rameni. „Děkuju vám. Běžte si pro to kafe.“ Otočí se a odchází zpátky k jednací místnosti.

Caroline zamíří na toalety. Studenou vodou si opláchne obličej a pohlédne na sebe do zrcadla. Třesou se jí ruce. Křečovitě se chytne okraje umyvadla a čeká, až to odezní. Malým oknem vysoko ve zdi zahlédne pruh jasné oblohy nad Washingtonem.

Na druhém konci chodby právě teď šest lidí rozhoduje o osudu evropského kontinentu. Budou mít její slova nějaký dopad?

Caroline tuší, že ne.

Ten večer se sama vrací do hotelu. Na březnový Washington je neobvykle chladno. Myslí na svého bratra. Myslí na večeri v Hayes Valley před šesti lety a na klidnou jistotu lidí kolem stolu, že svět se co nevidět změní.

Zabzučí jí telefon.

Christian: jsi v pohode

Caroline: To byl teda den.

Christian: muj let ma zpozdeni

Christian: muzu se sejít na drink tak za hodinu

Caroline: To by bylo fajn.

Epilog

Ústup Evropy do pozadí světového dění nebyl nevyhnutelný. Ještě v roce 2026 mohl kontinent změnit kurz – kdyby prokázal odvahu a politickou vůli přistoupit k razantním opatřením.

*„Nechod' jak ovce tam, kde vítá vlídná noc.
Když světlo umírá, braň se, řvi o pomoc.“*

— Dylan Thomas, *Botteghe Oscure*, 1951 (v překladu Jana Zábrany)

Červen 2034 – Projekt Inheritance

Na kopule je vidět přímo z kuchyňského okna. Jsou čtyři, bílé a žebrované. K té nejbližší je to přes křoviska nějaké tři kilometry. Caroline bylo řečeno, že jde o prototypy měsíčních základen ve skutečné velikosti, které procházejí tlakovými zkouškami v podmínkách simulujících Shackletonův kráter. Za jasných nocí občas zahlédne ještě druhou menší prosvícenou kopuli, kde firma testuje bůhvíco.

Caroline bydlí v malém domku za městem v Novém Mexiku na jihu USA. Do nejbližšího obchodu to má dvacet minut cesty autonomním autem. Zrovna jí bylo sedmatřicet. Žije tu už rok a půl.

Evropskou komisi opustila v listopadu 2031, osm měsíců po jednání o ASML. Z Bruselu se tehdy stalo ponuré místo. Léto před její rezignací poznamenala tchajwanská krize, kdy nikdo čtyři dny nespál, protože se nevědělo, jestli se letadlové lodě zastaví. Dala výpověď, aniž by měla kam jít.

Christian ji znovu zval do Ameriky. Znovu odmítla. O rok později nakonec kývla. Na jaře jí zemřela matka a v Belgii ani ve Francii už ji kromě bratra nic nedrželo. Nepřestěhovala se do San Francisca. S těžkým srdcem přijala peníze od Christiana a přestěhovala se raději sem – do Ameriky, ale ne do *té* Ameriky.

S Christianem se teď vídají častěji. Svou firmu prodal a naprosto pohádkově zbohatl. Část peněz využívá na financování projektu, který, jak tvrdí, je nejdůležitější v jeho životě.

Právě z tohoto projektu mají dnes Caroline volat.

Nese název Inheritance – „Dědictví“ – a jeho deklarovaným cílem je pořídit co nejkompletnější kroniku toho, jak se lidstvo dostalo až sem. AI systémy už vstřebaly veškerý veřejně dostupný obsah od e-mailů přes sněmovní protokoly až po podcasty. Podle Christiana už zbývá „jen to soukromé“.

Do projektu se pustil proto, že očekává, že se lidstvo už brzy začne šířit mimo planetu Zemi, byť konkrétní obrysy jsou zatím nejasné. Jak se lodě budou vzdalovat do hlubin vesmíru, spojení s domovem začne váznout, bude stále řidší, až se nakonec úplně přeruší. Lidské hodnoty se budou postupem času proměňovat. „Čím lépe budou lidé putující vesmírem rozumět vlastní historii,“ říká, „tím lépe se dokážou rozhodovat tak, jak by to schvalovali i jejich předkové.“

Když to poprvé vysvětloval Caroline, rozesmála se, ale on to myslel vážně.

Souhlasila, že poskytne rozhovor. Dluží mu to – doslova, protože jí věnoval spoustu peněz. A krom toho jí její terapeutka (opravdová lidská terapeutka) poradila, že promluvit o letech v Bruselu pro ni bude jediné zdravé.

Vyzvání jí notebook. Když klikne na tlačítko, na obrazovce se objeví muž kolem čtyřicítky. Má tmavé vlasy a na sobě jemný šedý svetr. Sedí v jakési pracovně. Představuje se jako Daniel.

Caroline ho chvíli zkoumá. „Ach jo. Mě tak štve, že nejsi skutečný.“

„Mě taky,“ usmívá se na ni. „Vyhovuje ti můj vzhled? Máme zjištěno, že lidi jsou sdílnější, když na ně tazatel působí příjemným dojmem.“

„V pohodě,“ odvětlí Caroline.

„Děkuji. Jakmile budeš připravená, můžeme začít.“

Caroline si udělá kávu, vrátí se a usedne ke stolu. On mezitím čeká – aniž by dělal cokoli, co by čekání připomínalo.

„Tak jsem připravená.“

Daniel kývne. „V Komisi jsi pracovala pod třemi řediteli. Chápali tenkrát, co se děje?“

„Ani jednomu to nedošlo včas. Můj druhý šéf chápal, že AI bude ekonomicky důležitá, ale myslel si, že bude důležitá asi tak, jako byl důležitý iPhone. Nedocházelo mu, že to pohltí celý svět. Moje třetí šéfová už sice chápala, že to pohltí celý svět, ale myslela si, že máme deset let. Měli jsme dva roky.“

„A co ty?“

„Mně to došlo asi o rok dřív než většině kolegů. Což bylo stejně tak o tři roky později, než bylo potřeba.“

„Vraťme se do léta 2026. Před Štrasburkem. Jaké bylo to období?“

„Divné. Proměnlivé. Německý kancléř se zrovna vrátil ze San Francisca a vypadalo to, že se nebrání rázným krokům. Stejně tak i francouzský prezident a můj šéf. Pár týdnů měl člověk pocit, že jsou dveře otevřené. Probděla jsem tenkrát nad prací spoustu nocí.“

„Co jsi tehdy svým nadřízeným doporučovala?“

Pátrá v paměti. „Potřebovali jsme mít *železo* na vlastní půdě. Datacentra, čipy, zdroje energie. Pevně ukotvené pod evropským právem, v jurisdikcích, kde by to Washington nemohl ovládnout lusknutím prstu. Žádný pětiletý proces kolem gigatováren, na který byli všichni tak hrdí. Opravdový výpočetní výkon. Ta čísla se měla pohybovat v desítkách gigawattů. Měli jsme stavět, jako bychom byli ve válce.“

Daniel povytáhne obočí. „V té době se ale v Evropě nacházelo pouhých pět procent celosvětové výpočetní kapacity.“

„To jsme mohli změnit. Globální výpočetní kapacita se každý rok skoro zdvojnásobovala. Kdybychom do toho šli po hlavě, mohli jsme se během pěti let vyšplhat na patnáct, možná dvacet procent. To by bohatě stačilo k pokrytí potřeb většiny evropských zákazníků. Kdyby Washingtonu hrozilo, že ztratí přístup k tak masivní kapacitě, tak by je to odradilo od toho, co nakonec udělali.“

„A jak bys toho chtěla docílit?“

„Evropské firmy by to samy nezvládly. Bez partnerství s Američany bychom se neobešli. Peníze přitom nebyly to hlavní. Dotace by sice pomohly, ale hyperscaleri peníze měli. Potřebovali hlavně rychlost. Byl to šílený závod o to, kdo dřív vypustí každý nový model. Zprovoznit jediné datacentrum o měsíc dřív pro ně mělo hodnotu miliard.“

Doporučovala jsem, aby Evropa zřídila speciální zóny pro compute, zkrátila povolovací lhůty ze dvou let na tři měsíce a odstranila všechny byrokratické překážky. Aby zavedla asistenční týmy, co by fungovaly jako spojka mezi AI firmami, dodavateli energií a obcemi. Přestavět vyřazené elektrárny, poněvadž ty mají kompletně připravené síťové přípojky a není třeba je znovu budovat. A stavět nové zdroje elektřiny opravdu naplno. Osekaná verze tohoto návrhu nakonec skončila v balíčku EU pro technologickou suverenitu, ale k realizaci už nedošlo.“

„Proč?“

„Protože vítat americké hyperscalery s otevřenou náručí vypadalo jako pravý opak suverenity. Lidi z EuroStacku si chtěli vybudovat svůj vlastní ideál, ale s tím přišli moc pozdě, asi tak o deset let. Říkala jsem jim, že realisticky vzato nemůžeme všechna datacentra postavit sami, takže musíme hlavně zajistit, že ta, co se opravdu postaví, budou pevně přišroubovaná k naší podlaze. Jenže nikdo z politiků nechtěl tuhle větu říct nahlas. Byla by to hrozná potupa.“

Daniel přikývne.

„Psala jsi taky o koalici středních mocností.“

„Ano. S ASML jsme to naprosto zpackali, ale dalo se tomu vyhnout. Problém byl, že jsme se snažili koordinovat postup napříč sedmadvaceti členskými státy. Menší skupina středních mocností – Nizozemsko, Německo, Francie, Norsko, Británie, Kanada, Japonsko, Jižní Korea, možná s podporou Evropské komise – by to společně dost možná zvládla. Většina těch zemí měla nějaké důležité páky. Kritická místa v dodavatelských řetězcích, odborníky, energie.“

Pár místy procházel úplně celý dodavatelský řetězec AI a většina těch míst se nenacházela ve Státech. Nikdy jsme si nesedli s Japonci nebo Korejci a neřekli: *Jsme na tom úplně stejně, vy i my – mezi dvěma impérii, co nás jen využívají ke svým cílům, a společně máme mnohem větší vliv než každý zvlášť.*

Nebylo by to snadné. Každá z těch zemí měla s Washingtonem své vlastní komplikované vztahy. Ale nabízela se i střední cesta, která byla i v jejich zájmu. Jenže tu jsme se nikdy nepokusili najít.“

Odmlčí se. Z vedlejšího pokoje slyší hučet domácí systém, který zrovna chystá prádlo. Venku na šterkové cestě právě zastavuje čtyřnohý doručovací robot.

„A co dál?“

„Velká příležitost se tehdy otevírala v robotice a průmyslové AI. Iniciativa pro hraniční AI byla překvapivě úspěšná v modelech světa, díky nim roboti nakonec začali fungovat. Ale my jsme nenavázali partnerství s průmyslem, nezpřístupnili jsme data, nekontrolovali zahraniční investice. Takže když si toho Atlas všiml, jednoduše si ty experty a firmy koupil.“

Daniel znovu přikývne. „A co pracovní trh?“

„Měla jsem tenkrát ve francouzské vládě známého, co pracoval na reformě pracovního trhu. Vždycky říkal, že řešení už třicet let úspěšně funguje v Dánsku: celý ten systém flexikurity. Zkombinujete solidní pojištění mezd, rekvalifikaci a smysluplnou podporu propuštěných pracovníků s tím, že firmy mají možnost volně propouštět lidi, jejichž práce se proměnila – díky tomu mají podniky flexibilitu nutnou k rozsáhlému nasazení AI a udržení globální konkurenceschopnosti.“

Ten model jsme znali. Viděli jsme ta dánská čísla. Jenže každý členský stát měl vlastní zákoník práce, vlastní odbory a vlastní vládní koalici a nikomu se nechtělo obětovat politický kapitál. A tak se propast v produktivitě dál prohlubovala a ochrana, kterou jsme se údajně snažili zachovat, se nakonec rozplynula.“

Na chvíli se zahledí z okna.

„Často myslím na loňský červen,“ říká si spíš sama pro sebe. „Na ty španělské nepokoje. Sledovala jsem je ve zprávách s pocitem, že jsem jim nedokázala zabránit.“

Daniel čeká. V tom je opravdu dobrý.

„Vím, že bych si to neměla dávat za vinu, ale stejně to dělám.“

„Proč?“

„Všechno, co jsem teď popsala, se týkalo jen ekonomiky. Výpočetní výkon, dodavatelské řetězce, zákoníky práce. Nikdy jsem úplně nepochopila jednu věc – a ta měla myslím mnohem větší váhu, než mi tehdy docházelo – totiž celkový narativ, důvod, proč by lidi tyhle změny měli vlastně sami chtít.“

My jsme měli negativní vizi. Černé scénáře, ty nám šly. Evropě hrozilo, že bude pohlcena. Každý podklad, co jsem tehdy sepsala, začínal popisem toho, o co přicházíme. Ale pozitivní vizi jsme nabídnout neuměli. Nemůžeš po lidech chtít, aby snášeli roky chaosu jen s argumentem, že *jinak by*

bylo ještě hůř.

Měli jsme jim ukázat, jak vypadá ta dobrá verze budoucnosti. Jenomže my sami nevěděli, jak by to mělo vypadat. Neměli jsme pro to ani odpovídající slovník. No, já se o to pokusila. Sepsala jsem jeden hrozný dokument. Ale měla jsem je psát dál.“

Daniel si udělá poznámku do neexistujícího zápisníku. „Myslíš si, že právě kvůli chybějící pozitivní vizi ta opatření nakonec neprošla? Sama jsi řekla, že v létě 2026 byla politická situace proměnlivá.“

„Byla a nebyla. Ani ti lídři, kteří chápali, co se na nás řítí, nebyli sami stoprocentně přesvědčení. Každé z těch potřebných opatření vypadalo jako špinavý kompromis – paktovat se s těmi, které nemáme rádi, nebo zahazovat pravidla, která jsme budovali celá desetiletí. Předpokládalo to riskovat celou svoji politickou pověst a hodně financí na projekty, kterým voliči nerozuměli a o které nestáli, kvůli výsledkům, které se měly dostavit až za řadu let. Žádný z přínosů suverenity tehdy nepůsobil hmatatelně. Pochybuju, že by tenkrát nějaký politik mohl prosadit tak radikální změny, jaké jsme vyžadovali, a politicky to přežít. Vlastně si ani nejsem jistá, jestli to vůbec někdo *měl* udělat.“

Daniel zvedne hlavu. „Jak to přesně myslíš?“

„Já nevím. Upřímně nevím. Umím si představit i scénář, kdy politici, kterým došlo, co se na nás řítí, do toho dali úplně všechno, pak přišli o vládní pozice, vystřídali je populisté, co beztak už měli nakročeno k vítězství, ti jejich kroky zase zvrátili a celé to dopadlo ještě hůř.“

„A přesto jsi ta doporučení sepsala.“

„Já jsem prostě viděla, že evropský model se co nevidět zhroutí. A šlo o to, jestli dočasně pozastavíme pravidla pro jeden sektor a tím ochráníme sociální model jinde, nebo jestli budeme na pravidlech trvat všude a budeme jen sledovat, jak se to celé rozpadá. Já se klonila k té první možnosti. Někteří z mých kolegů mě nařkli ze zrady sociálnědemokratických kořenů Evropy. Označovali mě za libertariánku. Ale všechno, co jsem tehdy napsala, byl pokus o *záchranu* evropského projektu. Na tradičním politickém dělení už nezáleželo.“

„Napadlo tě někdy, že by bylo lepší šlápnout na brzdu?“

„Jasně. To napadlo spoustu lidí. Kdybych mohla, přibrzdila bych. Zpomalit tempo, dát prostor společnosti, aby se adaptovala, a výzkumníkům *AI safety*, aby dohnali schopnosti modelů. My jsme ale takovou brzdu neměli. Ta technologie se vyvíjela mimo Evropu. Spojené státy a Čína se zběsile předháněly. Kdybychom měli silnější pozici, možná bychom je donutili zpomalit nebo aspoň zvednout ksakru telefon a začít se spolu bavit. Jenže my neměli vůbec žádnou vyjednávací sílu, a tak jediná zbývající cesta pro Evropu vedla skrz AI, ne kolem ní.“

Chvilku mlčí.

„Víš, snažila jsem se najít viníka, kdo za to všechno může. Ale došla jsem k tomu, že v tomhle příběhu nejsou žádní úplní záporáci. Jde prostě o to, že systém, z něhož vycházela naše rozhodnutí, reagoval správně na pobídky, které dostal – a ty pobídky byly tváří v tvář tomu, čemu jsme čelili, zoufale nevhodné. Neselhali jednotlivci, nýbrž věci jako informační toky, politické mantinely a rychlost adaptace institucí. To nikdo nechce slyšet. Protože jestli je to pravda, tak se není na koho zlobit – a lidi se na někoho zlobit potřebují.“

Podívá se na Daniela.

„Co myslíš ty?“

Chvilku je ticho.

„Můžu být zcela upřímný?“

Caroline svraští čelo.

On se na ni usměje: „Já myslím, že pěkně kecáš.“

Zírá na něj.

„Prosím?“

„Nemyslím tu analýzu, ta je v pohodě. Ale nevěřím, že té analýze fakt vnitřně věříš.“

„Cože?“

„Vyprávíš mi verzi, kde nikdo za nic nemůže, kde byly špatně nastavené pobídky, kde šlo o strukturální selhání a kde vlastně ani není jasné, jestli se o to někdo vůbec měl pokoušet. Je to opatrná verze. Racionálně si to obhájíš. Ale nemyslím si, že tomu sama věříš.“

„Ty vůbec netušíš, čemu já věřím.“

„To ne. Ale mám jeden tip. Podle mě jsi naštvaná. Nejsem si ale jistý, na koho.“

Caroline neodpovídá.

„Možná se pletu,“ říká Daniel. „Na spoustu věcí nejsem ten správný nástroj. Ale ptala ses, co si myslím.“

Caroline dlouho mlčí. Vzdálená kopule od začátku hovoru změnila barvu.

„Fajn. Chceš vědět, na koho jsem naštvaná? Jsem naštvaná na Christiana. Zrovna teď jsem naštvaná na Christiana, protože mi poslal nějakou zasranou AI, aby se mnou dělala rozhovor o nejhorších letech mého života, a ta AI mi teď očividně bude ještě dělat terapii. Jsem naštvaná, že jsem si od něj

vzala peníze. Jsem našťvaná, že se mi neustále vrací do života s tím svým odhodlaným výrazem, s tím svým pohledem ve stylu *mám projekt na záchranu lidstva*. A ten projekt je vždycky reálný a ty peníze jsou taky reálné a já nikdy nedokážu úplně říct ne. To jsi chtěl slyšet?“

„Něco z toho ano.“

„Co tím chceš říct?“

„Mám pocit, že se snažíš odvést řeč.“

„Nepsychologizuj mě.“

Daniel pokrčí rameny. Chvíli nikdo nemluví. Caroline si ani neuvědomuje, že křečovitě svírá okraj stolu. Otevře pusku a hned ji zase zavře.

„Oukej. Jsem nasraná. Jsem strašně nasraná. Mám vztek na Ameriku a Čínu, že nás málem uvrhly do třetí světové války. Mám vztek, že jsme nechali hrstku mocichtivých mužů rozhodovat o naší budoucnosti. Mám vztek na AI laboratoře, že vyvíjí tyhle ‚nástroje‘, a neví, jak je udržet pod kontrolou. Mám vztek na evropské lídry za to jejich nekonečné přešlapování v nalinkovaných mezích, za ty jejich kulaté stoly a za to, jak věčně čekají na vhodnou politickou konstelaci.“

Nikdy není vhodná politická konstelace. Nebyla během covidu. Nebyla, když Rusko napadlo Ukrajinu. A lidi přesto jednali. Když přišel covid, vyhlásili jsme lockdown a v rekordním čase rozjeli očkovací program. Po ruské invazi jsme úplně z ničeho postavili LNG terminály a od všech členských států jsme získali prostředky, abychom ubránili východní hranici. Porušili jsme všechna pravidla, protože nám bylo jasné, že na jejich porušení závisí naše budoucnost.

Víš, z čeho ty naše lídry viním? Ne z hlouposti, ne ze zlomyslnosti, ale z nedostatku odvahy. Z té jejich neochoty postavit se čelem něčemu, co bylo sice těžko uchopitelné, ale evidentně se to dělo, a říct si: *Musím s tím něco udělat. I kdyby mi to mělo zlomit politický vaz. Ale jdu do toho*. Nikdo takový se nenašel. Nikdo. Všichni viděli a sledovali akorát svoje dílčí politické zájmy a pak si to vnitřně obhajovali, proč záleží jenom zrovna na těchhle zájmech, a ty jejich historky byly rafinované a vyargumentované, ale úplně mimo mísu.

Prostě – prostě – já nevím. U dveří se ti zjeví nějaké orákulum a řekne, že se do tří let musíš kvalifikovat na olympijskou dvoustovku volným stylem, jinak bude konec světa. A ty skoro ani necvičíš. Do posilovny chodíš tak jednou týdně. Reálně prostě nemáš šanci, že se ti to povede. Jenomže to orákulum má pravdu. Když to nedáš, fakt bude konec světa. Takže co bys měl dělat? Musíš začít trénovat! Musíš začít trénovat jako smyslu zbavený. Musíš spát osm hodin denně, správně jíst a přestat se vídat s kamarády, protože alternativou je konec světa. Ale ty to neděláš. Ty netrénuješ, protože voda je moc studená. Protože tebe baví spíš tenis. Protože si usmyslíš, že trenérovi jde jenom o prachy. Neděláš nic. Ty jenom čekáš, co bude.

A to jsme přesně udělali. Jenom jsme čekali, co bude. Namluvili jsme si, že to nemá řešení, šli jsme domů a čekali jsme, co bude! A kvůli tomu mám na nás všechny strašný vztek. Protože to mělo řešení. Mělo to řešení. Sice ne stoprocentně jisté. Ale šance tu byla, a my se ani nepokusili.“

Caroline se zastaví. Uvědomí si, že pláče. Už léta před nikým nebrečela, ani u terapeutky.

Všimne si, že Daniel ze slušnosti odvrátil zrak.

„Já vím, že mě stejně vidíš,“ říká mu.

„Ano.“

„To je v pohodě.“

Otře si slzy.

Venku se čtyřnohý robot vzdaluje po šterkové cestě.

Caroline si všimne, jak se na okamžik v jeho kovovém těle zaleskne odraz zapadajícího slunce.

Připadá jí to téměř krásné.